

“And here you are living despite it all”
Väkivallan ja trauman rakentama naiskuva
Rupi Kaurin runoudessa

Mia Soininen
Maisterintutkielma
Kirjallisuus
Jyväskylän yliopisto
Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Kevät 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta – Faculty Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tdk	Laitos – Department Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos
Tekijä – Author Mia Soininen	
Työn nimi – Title “And here you are living despite it all” Väkivallan ja trauman rakentama naiskuva Rupi Kaurin runoudessa	
Oppiaine – Subject Kirjallisuus	Työn laji – Level Maisterintutkielma
Aika – Month and year Kesäkuu 2021	Sivumäärä – Number of pages 75
<p>Tiivistelmä – Abstract</p> <p>Maisterintutkielmassani tutkin intialais-kanadalaisen runoilija Rupi Kaurin kahta eri runoteosta, jotka ovat vuonna 2015 ilmestynyt <i>milk and honey</i> ja vuonna 2017 ilmestynyt <i>the sun and her flowers</i>. Tarkastelen näistä teoksista valitsemieni runojen naiskuvaa ja sitä, kuinka se rakentuu runojen väkivallan ja trauman kautta. Tutkielmani pohjaa feministiseen kirjallisuudentutkimukseen, nykylyriikan tutkimukseen, väkivaltatutkimukseen sekä traumafiktio tutkimukseen. Hypoteesini on, että Kaurin runoissa naiskuvan rakentuminen trauman ja väkivallan kautta tapahtuu kahdella eri tasolla, yksityisellä ja julkisella. Hypoteesini pitää sisällään myös näkemyksen siitä, ettei uhripositiota kuvata naisille suotavana ratkaisuna koettuun väkivaltaan tai elettyyn traumaan.</p> <p>Kulttuurillisesti merkittäviä Kaurin runoista tekee niiden saama suosio. Instagram-sovelluksessa runoilijan uransa aloittanut Kaur on noussut maailmanmaineeseen ja hänen teoksensa ovat kivunneet myydyimpien teosten listakärkeen. Tämän lisäksi suurin osa Kaurin lukijakunnasta koostuu nuorista naisista. Feministiksi identifioituvan Kaurin runot kuvaavat naiseksi kasvamisen tuskaa, seksuaalista väkivaltaa ja äiti-tytär-suhdettakin tavalla, joka on herättänyt lukijoiden mielenkiinnon maailmanlaajuisesti. Tämän suosion valossa olenkin kiinnostunut tutkimaan sitä, kuinka runoissa keskeisenä teemana esiintyvät väkivallan ja trauman kuvaukset muokkaavat runoista välittyvää naiskuvaa. Tutkimuskysymyksiäni ovat seuraavat: 1. Kuinka väkivalta rakentaa naiskuvaa Rupi Kaurin runoissa? 2. Kuinka traumat rakentavat naiskuvaa Rupi Kaurin runoissa?</p> <p>Traumat ja väkivalta näyttäytyvät Kaurin runoissa toisiinsa kietoutuneena verkostona, jossa on välillä vaikea sano, mihin toinen loppuu ja mistä toinen alkaa. Väkiältä on monitasoista; lähisuhdeväkivaltaa, seksuaalista väkivaltaa kuin myös henkistä väkivaltaa. Traumat näyttäytyvät niin elettyinä ja koettuina traumoina kuin myös ylisukupolvisina ja kollektiivisina traumakokemuksina. Näiden tekijöiden vaikutuksesta naiskuva näyttäytyy aika-ajoin rikkinäisenä ja uhripositiota tarjotaan naisille useammin vaihtoehtona, kuin hypoteesini ehdotti. Tavoite on kuitenkin eheytyä traumoista ja väkivallasta ja tätä kautta saavuttaa selviytyjäpositio. Naiskuva muokkautuu henkilökohtaisesta kuin yhteiskunnallisestakin häpeästä huolimatta vahvaksi ja oman arvonsa tuntevaksi, eikä ajoittaista haavoittuvuutta pidetä epäonnistumisena.</p>	
Asiasanat – Keywords Rupi Kaur, trauma, väkivalta, naiskuva	
Säilytyspaikka – Depository	
Muita tietoja – Additional information	

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO.....	1
2 TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS.....	4
2.1 Motivaatio, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen tavoitteet	4
2.2 Rupi Kaur runoilijana	5
3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	7
3.1 Aiempi tutkimus.....	7
3.2 Feministinen kirjallisuudentutkimus	12
3.3 Nykylyriikan tutkimus.....	21
3.4 Kulttuurituotteiden väkivaltatutkimus.....	25
3.5 Traumafiktio tutkimus.....	31
4 VÄKIVALTA JA NAISKUVA.....	37
5 TRAUMAT JA NAISKUVA.....	52
6 PÄÄTÄNTÖ	65
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Viime vuosien aikana suosiotaan kasvattanut Instagram-runous, joka on saanut osakseen paljon ylistystä, mutta kerännyt myös kritiikkiä. Tämän kirjallisuuden lajin erikoispiirteeksi voidaan lukea se, että suurin osa sen kirjoittajista on nuoria naisia, jotka kirjoittavat vielä nykyäänkin runoudessa melko näkymättömistä aiheista, joilla on kuitenkin suuri merkitys heidän elämälleen. Instagram-runous on antanut nuorille naisille matalan kynnyksen alustan puhua omista kokemuksistaan, ja tämä uusi runouden muoto on osoittautunut hyvin suosituksi. Runot käsittelevät yleensä naisille keskeisiä aiheita, kuten seksuaalista väkivaltaa, kehonkuvaa ja sukupuolista syrjintää. Suosituimpia näistä Instagram-runoilijoista on intialaista syntyperää oleva kanadalainen runoilija Rupri Kaur, joka sai kustannussopimuksen sen jälkeen, kun hänen runonsa saavuttivat suosiota internetin eri alustoilla.

Tutkimuskohteenani ovat Rupri Kaurin kaksi runokokoelmaa *milk and honey* (2015) ja *the sun and her flowers* (2017), joista molemmista käytän tässä niiden alkuperäistä, Kaurille ominaista tyyliä. Tässä maisterintutkielmassani tarkastelen näiden runokokoelmien naiskuvaa ja varsinkin sitä, kuinka kyseinen naiskuva muodostuu runojen koetun väkivallan ja trauman pohjalta. Naiskuvalla tarkoitan sitä kuvaa, mitä Kaurin runot välittävät naisista ja naiseudesta (Paasonen 2010: 43, 46). Tutkin siis teosten representaatiota eli sitä, kuinka asiat edustavat ja kuvaavat esittämäänsä asiaa (Paasonen 2010: 40).

Väkivallan määritelmäni pohjaa Sanna Karkulehdon ja Leena-Maija Rossin (2017: 12) määritelmään, jossa väkivalta tarkoittaa toisen elävän olennon ruumiiseen kajoamisena ja sen koskemattomuuden rikkomisena. Väkiältä voi olla niin fyysistä, psyykkistä, seksuaalista kuin sekoitus näitä kaikkia tai osaa niistä. Trauman määrittelen tutkielmassani tahattomaksi menneisyyden tapahtuman uudelleen elämiseksi, josta ei pysty pääsemään irti (Agostinho, Antz & Ferreira 2012: 2). Trauma on siis jonkin tapahtuman aiheuttama henkinen tai fyysinen vamma, jonka henkilö elää uudelleen nykyisyydessä.

Tutkimukseni pohjaa feministiseen kirjallisuudentutkimukseen, väkivaltatutkimukseen ja traumafiktio tutkimukseen, ja se on laadullista tutkimusta. Käytän runojen analysoinnissa tukena feminististä lähilukua, joka on osa feministisen kirjallisuudentutkimuksen metodologiaa.

Feministisen lähiluvun kautta pyrin näkemään niitä rakenteita, jotka tuottavat sukupuolta ja kuinka nämä rakenteet näkyvät kirjallisuudessa niin historiallisena kuin kontekstuaalisenakin prosessina ja omalta osaltaan muokkaavat sitä, kuinka näemme kirjallisuuden ja siinä esitettävän sukupuolen. (Rojola 2004: 13) Olen rajannut aineistoani siten, että analysoin Kaurin runoista niitä, jotka mielestäni kuvaavat parhaiten juuri väkivallan ja trauman kautta rakentuvaa naiskuvaa. Analysoin runojen alkuperäisiä, englanninkielisiä versioita, sillä haluan varmistaa, ettei niiden merkitys muutu käännöksen vuoksi. Vaikka Kaurin runoteokset ovat myös hänen itsensä kuvittamia, en aio keskittyä näihin kuvituskuviin tai analysoida niitä ja ainut muodollinen piirre, jonka otan huomioon analyysissäni on se, jos runon säkeiden muodostama kuvio itsessään kertoo jotain runon sisällöstä.

Kaurin runot käsittelevät naisena olemista, naiseksi kasvamista sekä oman paikan löytämistä maailmassa. Runojen kuvaamaa naiseutta ja naisena elämistä varjostaa kuitenkin usein väkivallan uhka. Tämä väkivalta näyttäytyy niin perheen sisällä koettuna, sukupolvirajat ylittävänä väkivaltana kuin myös aikuisiän lähisuhdeväkivaltana. Tyyppiirteiltään väkivalta on niin henkistä, fyysistä kuin seksuaalistakin. Väkivallan tekijöinä ovat yleensä runon puhujan elämässä olevat, läheiset mieshahmot kuten isä ja poikaystävä.

Traumoja Kaurin runot käsittelevät kasautumana näiden koettujen väkivallan muotojen päälle. Trauma näyttäytyy Kaurin teoksissa niin sukupolvet ylittävänä, lähes traditioon verrattavana, periytyvänä traumana, kuin henkilökohtaisena, niin omaan koskemattomuuteen kuin seksuaaliseen eheyteenkin liittyvänä ruumiillisena kokemuksena.

Motivaationi tutkia Kaurin runoteoksia juuri väkivallan ja trauman sekä niiden muodostaman naiskuvan kautta pohjaa osaltaan siihen, kuinka suosittuja kyseiset runokokoelmat ovat. Voisin olettaa, että lukijat ovat löytäneet runoista jotain samaistuttavaa, minkä vuoksi Kaurin teokset ovat olleet niin suosittuja. Kaurin kahden teoksen runoista suurin osa kuvaa jonkinlaista naiseuden kokemusta, joka on ainaisessa dialogissa ympäristönsä kanssa.

Tämän tiedon valossa olen kiinnostunutkin juuri väkivallan ja trauman aspekteista Kaurin runoissa, sillä ne tuovat mielenkiintoisen lisän naisten kirjoittamaan nykylyriikkaan ja antavat kuvaa siitä, millaista naiskuvaa nämä yleensä vaietut naisten kokemukset luovat. Myös naisten kirjoittamien teosten analysoiminen naisten kokemien negatiivisten elämäkokemusten kautta on

mielenkiintoinen tutkimuskohde niin feministiselle kirjallisuudentutkimukselle, ja traumafiktio tutkimukselle kuin väkivaltatutkimuksellekin.

Hypoteesini on, että Kaurin runoissa naiskuvan rakentuminen väkivallan ja trauman kautta tapahtuu kahdella tasolla, yksityisellä ja julkisella. Runot kuvaavat väkivallan merkityksiä yksilölle sekä siitä mahdollisesti seuranneita traumoja. Väkivallan kokeminen muokkaa naista, hänen kuvaansa itsestään, muista naisista ja yhteiskunnasta. Se, kuinka yhteiskunta suhtautuu tähän väkivaltaan, muokkaa myös naiskuvaa, sillä yhteiskunta voi suhtautumisellaan joko validoida naisten kokemukset tai vähätellä niitä ja vaatia naisia vaikenemaan kokemuksistaan. Jo pelkkä jatkuva väkivallan uhka muokkaa kuvaa naiseudesta, ja väkivaltaa käytetään myös kulttuurisena keinona pitää naiset ”ruodussaan”. Traumafiktio voi toimia näiden kokemusten validointina, tuoda esille naisten kokeman väkivallan ja antaa myös mahdollisuuden käsitellä asiaa. Lukija voi sen sijaan käsitellä omaa traumaansa samaistumisen kautta.

Hypoteesini pitää sisällään myös oletuksen siitä, että väkivallan uhrin naiskuvaa kaventaa se, että hänelle tarjotaan ainoaksi mahdollisuudeksi selviytyjäpositiota. Selviytyjäpositiolla tarkoitan sitä väkivallasta selviämisen keinoa, jossa väkivallan uhri pääsee itsenäisesti yli väkivallasta ja sen aiheuttamasta traumasta. Tämä liittyy voimakkaasti vahvan toimijuuden käsitteeseen, jossa uhri (varsinkin nainen) pääsee hänelle tapahtuneesta väkivallasta yli oman vahvuutensa ja päättäväisyytensä avulla. Selviytyjäposition vastakohta on uhripositio, jossa henkilö jää ikään kuin väkivallan ja sen traumojen vangiksi, eikä pääse irtautumaan niistä. (Pitkämäki 2017: 46.)

Argumentoin, että myös Kaurin runojen tapauksessa uhrille tarjotaan ainoaksi positioksi selviytyjäpositiota. Pohjaan hypoteesini siihen, että uhripositiota ei pidetä ideaalina eikä haluttavana eikä se ole yleensä vaihtoehto, varsinkaan kirjallisuudessa, jossa on monia muita naisten voimaannuttamiseen tähtäviä elementtejä – Kaurin tapauksessa niitä ovat muun muassa kehopositiivisuus ja seksuaalinen itsemääräämisoikeus.

2 TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS

2.1 MOTIVAATIO, TUTKIMUSKYSYMYKSET JA TUTKIMUKSEN TAVOITTEET

Mielenkiintoni tutkia Kaurin runoutta heräsi, kun ostin hänen ensimmäisen runoteoksensa ja tutustuin hänen Instagram-runouteensa. Mielenkiintoni hänen runouttaan tuntui pohjaavaan samoihin asioihin kuin hänen Instagram-seuraajiensa; Kaur kirjoitti runoutta, joka oli yksinkertaista ja puhutteli nuoria naisia tavassaan käsitellä heidän kohtaamiaan vaikeuksia suorasukaisesti ja kiertelemättä. Huomioni kiinnittyi varsinkin runojen tapaan käsitellä seksuaalista väkivaltaa ja traumoja. Pidin myös Kaurin anteeksipyytelemättömästä feminismistä.

Tästä mielenkiinnosta syntyi halu tarkastella Kaurin runojen väkivallan ja traumojen suhdetta ja niiden esittämistapaa. Lukiessani runoja tarkemmin kiinnostuin myös siitä, kuinka nämä väkivallan ja trauman kokemukset tuntuivat aina jollain tavalla liittyvän naiseuteen ja kokemukseen omasta kehosta ja sen koskemattomuudesta. Huomasin myös väkivallan ja traumojen välillä yhteyden siinä, kuinka ne tuntuivat olevan erottamaton yhtälö, jossa toinen johtaa väistämättä toiseen. Mietin, kuinka tämä vaikuttaa naiskuvaan ja naisten toimijuuteen ja tätä kautta muotoutui tutkimukseni pohja sekä seuraavat tutkimuskysymykset, joihin pyrin tutkielmassani saamaan vastauksen:

1. Kuinka väkivalta rakentaa naiskuvaa Rupi Kaurin runoissa?
2. Kuinka traumat rakentavat naiskuvaa Rupi Kaurin runoissa?

Näihin kysymyksiin pyrin saamaan vastauksen jo aiemmin mainitsemaani feminististä lähilukua hyödyntäen. Tavoitteenani on tuottaa niin feministisen kirjallisuudentutkimuksen, väkivaltatutkimuksen kuin traumafiktio tutkimuksenkin kannalta mielenkiintoista tutkimusta, joka pureutuu nykylyriikan ajankohtaisiin ilmiöihin ja pyrkii purkamaan ja analysoimaan niitä feministisen kirjallisuudentutkimuksen, väkivaltatutkimuksen ja traumafiktio tutkimuksen keinoja ja vakiintunutta termistöä hyödyntäen.

Olen rajannut tutkimukseni pelkästään sisällön analyysiksi, vaikka Kaurin itsensä piirtämät kuvat, jotka kuvittavat hänen runoteoksiaan, olisivat toki myös mielenkiintoinen tutkimuskohde. Olen kuitenkin tehnyt tämän rajauksen sen vuoksi, että tutkimukseni pysyisi paremmin kohdennettuna. Yhden analysoimani runon kohdalla otan kuitenkin huomioon sen muodon tai siihen liittyvän kuvituksen, sillä tässä tapauksessa kuvitus ja muoto ovat olennainen osa runoa ja kertovat lukijalle lisää runon sanomasta, kun taas suurimmassa osassa kuvitus on runosta erillinen eikä suoraan vaikuta sen muotoon.

2.2. RUPI KAUR RUNOILIJANA

Rupi Kaur syntyi Intian Punjabissa 4. lokakuuta 1992, mutta hänen perheensä muutti Kanadaan hänen ollessaan vain 4-vuotias. Kaur aloitti maalaamisen viisivuotiaana, ja hänen piirustuksensa ovat vielä tänä päivänäkin keskeinen osa hänen runoteostensa esteettistä ulkoasua. Julkisuuteen Kaur nousi, kun hänen yliopistossa tekemänsä projektin kuukautisveren stigmosta aiheutti myrskyn sosiaalisessa mediassa. Kuva, jossa Kaurin housujen haaroissa on kuukautisveritahra, poistettiin Instagramista sillä verukkeella, että se rikkoo sivuston sääntöjä. Kaur puhui tätä vastaan ja sai nopeasti itselleen kannattajia. (huffpost.com.)

Pian tämän jälkeen Kaur alkoi julkaista lyhyitä runoja ja mietelauseita, jotka saavuttivat huiman suosion ja kasvoivat myöhemmin runokokoelmaksi. Kaurilla on tutkinto retoriikasta, ja valmistuttuaan yliopistosta vuonna 2014 hän julkaisi ensimmäisen teoksensa *milk and honeyn*, joka on tähän mennessä käännetty yli kolmellekymmenelle kielelle. Kaur on myös tunnettu nimi poetry slam -piireissä, ja hän on esittänyt monia runojaan spoken word -lavarunouden kautta. (rupikaur.com.)

Milk and honey (tyylitelty *milk and honey*, suomennettu Maitoa ja hunajaa) on Kaurin esikoisteos, joka nosti runoilijan maailman maineeseen. Se on myynyt tähän päivään mennessä 1.4 miljoonaa kappaletta maailmanlaajuisesti. Teos on jaettu neljään osaan: the hurting (31 runoa), the loving (32 runoa), the breaking (62 runoa) ja the healing (59 runoa). Eri osien välille (kuten nimestä voi jo päätellä) muodostuu jatkumo, joka kertoo runon kertojan kasvutarinaa

ihmisenä ja naisena. Voidaan spekuloida, kertovatko eri osien sisältämät määrät jotain tästä kasvusta, sillä the breaking ja the healing sisältävät noin kaksi kertaa enemmän runoja kuin edeltäjänsä.

Muodollisesti runot ovat hyvin vapaita, mutta noudattavat keskenään samaa kaavaa; niissä ei ole isoja alkukirjaimia, ei pisteitä eikä pilkkuja. Muutamia runoja ovat proosarunoja, ja nämä runot ovat ainoita, jotka sisältävät lauseita erottavia pisteitä. Runoja ei ole nimetty, mutta joidenkin lopussa lukee väliviivalla ja kursiivitekstillä runon "selitys", jota voidaan pitää myös runon nimenä. Runojen muodon asettelulla on joissain kohdissa myös esteettinen tarkoitus, esimerkiksi sivun 13 runon ympärille on piirretty naisen vartalo, ja auki olevat jalat ja runo muodostaa naisen auki olevien jalkojen väliin vulvan. Jokainen aukeama on kuvitettu Kaurin itse piirtämällä, mustavalkoisilla kuvilla, jotka liittyvät kyseisen aukeaman runoihin.

The sun and her flowers (jälleen tyylitelty *the sun and her flowers*, suomeksi Aurinko ja hänen kukkansa) jatkaa *milk and honeyn* viitoittamalla tiellä niin ulkonäöllisesti kuin rakenteellisestikin. Jo edeltäjässään tutuksi tulleella tavalla teos on jaettu osiin, mutta nyt niitä on neljän sijaan kuitenkin viisi: wilting, falling, rooting, rising ja blooming. Myös kuvitus ja runojen muoto ovat pysyneet Kaurin aikaisemmalle teokselle uskollisina.

Kaur on itse perustellut runojen tyylittelyä äidinkielellään punjabilla, jota kirjoitetaan gurmukhi-kirjoitusjärjestelmällä, jossa ei ole ollenkaan isoja kirjaimia. Gurmukhissa myös ainoa välimerkki on piste. Kaur on sanonut haluavansa tuoda osan kulttuuriperinnöstään osaksi kirjoitustaan mutta samalla pitävänsä myös kirjainten tasa-arvoisuudesta keskenään, sillä se kuvastaa hänen haluaan pyrkiä kaikessa tasa-arvoon. (rupikaur.com.)

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Teoriaosuudessa käsittelen Rupi Kaurin teoksista aiemmin tehtyjä tutkimuksia sekä neljää tutkielmani kannalta keskeisintä tutkimussuuntausta; feminististä kirjallisuudentutkimusta, nykylyriikan tutkimusta, väkivaltatutkimusta ja traumafiktio tutkimusta. Feministisen kirjallisuudentutkimuksen hyödyntäminen tutkielmassani auttaa minua pohjustamaan sitä, miksi sukupuolella ja siihen liitetyillä oletuksilla ja mielikuvilla on Kaurin runojen tulkinnassa merkittävä rooli. Nykylyriikan tutkimus antaa minulle puolestaan työkaluja runojen analysointiin ja niiden merkitysten syvempään ymmärtämiseen.

Väkivaltatutkimuksen kautta pystyn taas tarttumaan niihin yhteiskunnallisiin rakenteisiin, jotka mahdollistavat ja luonnollistavat väkivallan käytön eri piirteet ja omalta osaltaan osallistuvat väkivallan normalisointiin. Väkivaltatutkimus pureutuu myös siihen, kuinka sukupuolella on merkittävä rooli väkivallan eri muotoja tarkasteltaessa.

Traumafiktio tutkimuksen yhteydessä käsittelen myös psykologiassa käytettäviä termejä, jotka ovat traumafiktio tutkimuksenkin kannalta keskeisiä. Traumafiktio tutkimuksen merkittävin anti on kuitenkin se, kuinka sen avulla pystytään tarkastelemaan kaunokirjallisuuden mahdollisuuksia käsitellä ja purkaa traumaa ja sen kuvauksia.

3.1 AIEMPI TUTKIMUS

Rupi Kaur ei ole ensimmäinen runoilija, joka kirjoittaa naisen vartalosta ja sen suhteesta traumaan ja väkivaltaan. Hänen edeltäjinään on toiminut muun muassa Grace Nichols, joka on kirjoittanut niin mustan naisen ruumiillisuudesta ja siihen liittyvistä tunteista kuin myös afrikkalaisten diasporasta. Hänen runoudessaan voidaan nähdä joitain yhtymäkohtia Kaurin runouteen, ja Nicholsin runoutta voidaankin pitää Kaurin runouden edeltäjänä ja uranuurtajana.

Grace Nicholisin runoja on myös tutkittu traumarepresentaation näkökulmasta, mikä tekee niistä mielenkiintoisen vertailukohdan omaan tutkimukseeni. Merve Sarikaya-Şen on tutkinut Nicholisin runoja omassa väitöskirjassaan *“The representations of trauma and trauma-coping strategies in Grace Nichols’s poetry”* (2016). Mielenkiintoiseksi tämän väitöskirjan tekee se, että traumaa tutkitaan osittain seurauksena diasporasta, johon afro-karibialaiset ovat joutuneet.

Vaikka kyseinen väitöskirja ei suoraan käsittele tätä diasporaa ylisukupolvisen trauman kautta, voidaan tässä ajatusketjussa nähdä kuitenkin voimakkaita yhtymäkohtia omaan tutkimukseeni.

Trauman ja naisena eletyn ruumiillisuuden tutkiminen on siis kiinnostanut jo ennen Kauria, ja mielenkiinto trauman ja uuden naisrunouden tutkimiseen tuntuu jatkuvan, sillä vaikka Kaurin runokokoelmat ovat suhteellisen uusia, on niistä ehditty tekemään jo jonkin verran tutkimusta. Olen sisällyttänyt tähän osioon niin opinnäytetöitä kuin vertaisarvioituja artikkeleita.

Jyväskylän yliopistossa on Kaurin runoista tehty kandidaatintutkielma vuodelta 2020, joka on Emmi Hagmanin *“she’s already had everything she needs within herself”*: *Representations of Women’s Empowerment in Rupi Kaur’s The Sun and Her Flowers*, jossa Hagman tutkii naisten voimaantumista ja sitä, kuinka tämä voimaantuminen sanoitetaan Kaurin runoudessa. Tämä on ainut Jyväskylän yliopistossa tehty tutkielma Kaurista.

Kansainvälisesti Kaurin esittävää runoutta on tutkinut Simi Singh University of British Columbian maisterintutkielmassaan *Standing powerfully in her own words: the poetic solo performances of Indo-Canadian Rupi Kaur* (2019). Singhin tutkielma keskittyy enemmän lähinnä Kaurin lavaperformansseissa käyttämään elekieleen kuin hänen kirjallisten teostensa sisältöön.

Sofia Pejenaute Sainz on tutkinut Kaurin runoutta alemman korkeakoulututkinnon tutkielmassaan *The Self-Publishing Phenomenon and Poetry in the 21st Century: Rupi Kaur (Universidad Zaragoza, 2018)*. Hänen tutkielmansa keskittyy teknologian mahdollistamiin uusiin tapoihin julkaista lyriikkaa ilman kustantamoa sekä kyseisen teknologisen kehityksen hyviin ja huonoihin puoliin. Sivuan itsekin tätä teknologian mahdollistamaa jakelun laajuutta ja runouden saatavuuden parantumista nykylyriikkaa käsittelevässä teoriaosiossani.

David McQuillan on puolestaan tutkinut Kaurin runoutta sen saaneen kritiikin näkökulmasta. Hänen maisterintutkielmansa *Aesthetic Scandal and Accessibility: The Subversive Simplicity of Rupi Kaur’s milk and honey* (Dalhousie University, 2018) käsittelee sitä, kuinka Kaurin

runouden kritiikki pohjaa siihen, ettei hänen runoutensa ole tarpeeksi vaikeaa luettavaa ollakseen hyvää runoutta. Törmäsin itsekin tähän Kaurin saamaan kritiikkiin, kun tutkin häntä ja hänen uraansa tarkemmin. Esimerkiksi *The Guardian* on kirjoittanut tästä asiasta (guardian.com). Kritiikki on oman tutkielmani kannalta mielenkiintoista, sillä on spekuloitu, olisiko Kaurin saama kritiikki samanlaista, jos hän ei olisi nuori, feministiksi avoimesti tunnustautuva nainen. Naisten kohtaamat odotukset, joista Kaur kirjoittaa, aktualisoituvat tietyllä tavalla hänen saamassaan kritiikissä.

Maartje Stift on maisterintutkielmassaan *Translating Poetry: Spoken-word versus Written Word* (Universitet Utrecht, 2017) keskittynyt myös, Singhin tavoin, enemmän Kaurin lavaperformansseihin ja ylipäättään runouden kääntämisen haasteisiin. Juuri runouden kääntämisen mahdollisten vaikeuksien takia olen itsekin päätenyt käyttämään analyysissäni alkuperäisiä, englanninkielisiä teoksia.

Valerio Guido Masinin maisterintutkielma *Rupi Kaur's Poetry: Trauma and Healing* (Università degli Studi di Padova, 2019) on oman tutkielmani kannalta kaikista mielenkiintoisin Kaurin runoudesta tehty tutkielma, sillä Masini käsittelee tutkielmassaan Kaurin runojen traumakuvauksia hyvin samalla tavoin kuin itsekin niitä käsittelem. Vaikka Masinin tutkimus ei pohjaa samalla tavalla naiskuvan ymmärtämiseen kuin omani, hän käsittelee tutkielmassaan kuitenkin sukupuolistunutta väkivaltaa ja varsinkin sitä, kuinka väkivalta näyttäytyy Kaurin runoissa traumasta selviämisen kannalta keskeisenä. Masini ottaa tutkielmassaan huomioon trauman ja väkivallan osana intialaistaustaisten henkilöiden kulttuurikontekstia, unohtamatta sitä, kuinka sukupuolistunut väkivalta näyttäytyy osana tätä kulttuurikontekstia.

Masini käsittelee tutkielmassaan myös ylisukupolvisen trauman käsitettä, josta hän käyttää käsitettä ”post-memorial trauma” (Masini 2019: 4). Koen mielenkiintoiseksi ja omaa tutkielmaani tukevaksi sen, että myös Masini on aihetta tutkiessaan tullut siihen lopputulokseen, että ylisukupolvinen trauma on keskeinen ilmenemismuoto, kun tarkastellaan Kaurin runoissa esiintyviä traumoja ja niiden keskinäisiä suhteita.

Vaikka kotimaista tutkimusta Kaurista löytyy vain opinnäytetöiden osalta, on Kaur kiinnostanut tutkimuskohteena kansainvälisesti muutenkin, kuin opinnäytetöissä. Sasha Kruger (2017) on tutkinut Kaurin runoja ja valokuvataidetta artikkelissaan *The Technopo(e)litics of Rupi Kaur: (de)Colonial Aesthetics and Spatial Narrations in the DigiFemme Age*. Tässä artikkelissa hän käsittelee kehon maantiedettä sekä digitalisaation merkitystä naisten yhtenäisyydelle. Artikkelissä käsittelee myös kehon kodinomaisuutta ja omassa kehossaan viihtymistä, sekä sitä, kuinka kollektiivista parantumista narratiivin kautta on. Kruger mainitsee myös Kaurin tavan kuvata traumoja, kuvaillen sitä uskomattomaksi.

Deborah Vieira Pinto Aguiar ja Carolina Alves Magaldi (2020) ovat tutkineet Kaurin runoutta Elaine Sholwaterin kriittisen feministisen teorian avulla artikkelissaan *Rupi Kaur: Women's Writing Tradition in Translation*. Heidän artikkelinsa keskittyy siihen, kuinka Kaurin runous näyttäytyy feminismien kolmannen aallon naiskirjoittajien traditiossa. He käsittelevät myös Kaurin runouden kääntämistä Brasilian portugaliksi ja kääntämisen tuomia haasteita runojen merkitykselle ja sen muotoutumiselle. Myös Aguiar ja Magaldi mainitsevat trauman ja erilaiset väkivallan muodot Kaurin runojen keskeisiksi aiheiksi, vaikkei heidän tutkimuksensa näihin asioihin keskitykään.

Alyson Miller (2019) tutkii artikkelissaan *'Poetry's Beyoncé': on Rupi Kaur and the commodifying effects of instapoetics* Kaurin runoja suhteessa siihen, kuinka yhteiskunta arvottaa taidetta. Miller käsittelee Instagram-runoutta ja sen mahdollisuuksia runouden näkökulmasta. Hän osoittaa myös kritiikkiä sitä kohtaan, kuinka joissain kohdissa Kaurin runous ei ole niin uraauurtavaa, kuin välillä annetaan ymmärtää ja kuinka tietyt feministiset kannanotot jäävät tarkemman tutkiskelun jälkeen melko pinnallisiksi. Miller tekee mielenkiintoisen noston puhuessaan Kaurin runojen traumakuvauksista, sanoen niiden olevan ”subjektiivisen trauman kollektiivisia kuvauksia”.

Kyseinen sanavalinta on mielenkiintoinen omaa tutkielmaani silmällä pitäen, sillä se puhuu samasta asiasta, mihin itse viittaa käsitteellä kollektiivinen trauma, jonka erottelen tutkielmassani ylisukupolvisesta traumasta, fokuoituen näiden kahden termin fundamentaaliin eroihin. Miller näkee, että juuri subjektin kokeman trauman tuominen internetin alustan kautta

lukijoille saavutettavaksi, tekee siitä kollektiivisen kokemuksen, vaikkakin Millerin mielestä Kaurin ja muiden Instagram-runoilijien runoissa tämä sitoutuu niin vahvasti perinteisiin, romanttisiin trooppeihin, ettei sen voida katsoa edustavan kovinkaan rajoja rikkovaa feminismiä (Miller 2019).

Kell Hagermanin (2019) artikkeli *A Digital Project of Community and Identity: The Work of Rupi Kaur* tarkastelee Kaurin töitä myös feministisestä näkökulmasta, keskittyen dekolonisaation ja yhteisön rakentamisen teemoihin. Hagermanin artikkeli sivuaa myös etnisyyden ja sosiaalisen median teemoja ja etenkin sitä, kuinka Kaur operoi eri yhteisöissä ja internetin alustoilla. Myös Hagerman nostaa esiin trauman yhtenä Kaurin runojen keskeisimmistä piirteistä ja varsinkin seuraava lainaus on oman tutkielmani kannalta merkittävä: ”Kaur’s reference to trauma accounts for trauma as related to her individual experiences, as well as collective or shared experiences of violence and oppression felt by women of colour, in communities which Kaur is a part of.”

Hagerman nostaa esiin kollektiivisen trauman sekä trauman jakamisen käsitteet puhuessaan rodullistettujen naisten kokemista väkivallan ja alistamisen kokemuksista. Vaikka itse otan huomioon Kaurin lähtökohdan maahamuuttajana, intialaistaustaisena kuin myös rodullistettuna naisena, en tuo rodullisuuden käsitettä yhtä voimakkaasti mukaan osaksi analyysiani, sillä koen, että suurin osa Kaurin trauman ja väkivallan kuvauksista ovat universaalisti naisia koskettavia. Niissä runoissa, joissa etnisyydellä tai kulttuurikontekstilla on merkitystä runon analyysin kannalta, kiinnitän kuitenkin huomiota myös tähän aspektiin.

L. Ayu Saraswatin vuonna 2021 julkaistussa *Pain Generation* -teoksessa on myös luku, jossa käsitellään Kaurin runoutta. ”*Making Gold Out of It*”: *rupi kaur’s Poem, Pain, and Phantasmagoria* tutkii Kaurin runouden käsittelemää kipua. Koska teos on kirjoitettu feministisestä näkökulmasta, näkyy tämä myös Kaurin runojen käsittelyssä.

Viimeisenä mainittakoot Muhammad Imranin (2017) kirja-arvostelu Kaurin teoksesta *the sun and her flowers*, joka on julkaistu *Asian Women* -verkkójulkaisussa. Imran käsittelee Kaurin runoteosta sen pääasiallisten teemojen kuten diasporan ja naiseuden kautta ja toteaa: ”She

skillfully highlighted the experiences of growing up as a girl, the objectification of the female body, experiences of sexual abuse and breakups and their aftershocks”.

Saskia Febiola Siregar, Eddy Setia ja Siamir Marulafau (2020) ovat tutkineet Kaurin runojen feminististä tyylittelyä artikkelissaan *A Feminist Stylistics Analysis in Rupi Kaur's the sun and her flowers*. Kyseisessä artikkelissa he käsittelevät kvalitatiivisen tutkimuksen kautta sitä, kuinka miehet ja naiset esitetään Kaurin runoissa. He pyrkivät tätä kautta purkamaan kielestä niitä keinoja, jotka osoittavat naisten toimijuutta ja tulivat siihen lopputulokseen, että Kaurin runoissa sukupuolitettuja termejä käytetään lähinnä viittaamaan naisiin.

Aikaisempien opinnäytetöiden ja muiden tutkimusten valossa voidaan nähdä, että aikaisempaakin tutkimusta ovat motivoineet suhteellisen samat, feministiset mielenkiinnonkohteet kuin omaakin tutkimustani. Mielenkiintoisinta on huomata, että myös muut ovat tutkineet Kaurin runojen traumakuvausta juuri kollektiivisen trauman näkökulmasta. Tämä tukee oman tutkielmani näkemystä siitä, että Kaurin runoissa on paljon trauman kuvausta, jossa näkyvät niin yksityinen kuin kollektiivinenkin trauma.

3.2 FEMINISTINEN KIRJALLISUUDENTUTKIMUS

Tässä luvussa käsittelen feminististä kirjallisuudentutkimusta ja sitä, kuinka juuri tämän tutkimussuuntauksen kautta voidaan tutkia niin historiallisia teoksia, naisten lukukokemusta kuin myös naiskirjailijoiden merkitystä kirjallisuudelle.

Feministinen kirjallisuudentutkimus on osa nais- ja sukupuolentutkimusta, ja sen fokuksessa on tuoda esiin ja tätä kautta pyrkiä muuttamaan vallitsevia, epäoikeudenmukaiseksi koettuja asiantiloja. Kirjallisuudentutkimuksessa tämä näyttäytyy naiskuvan tutkimisen lisäksi muun muassa naiskirjailijoiden esittämisen tutkimisena sekä teosten lukemisena “vastakarvaan” (jostain muusta, kuin valkoisen heteromiehen positiosta lukien). (Juvonen & Rossi & Saresma 2010: 11.) Fokus on ollut myös naisten kokeman syrjinnän tutkimisessa kirjallisuudessa ja esimerkiksi se, kuinka naiset eivät ole historiassa mahtuneet kirjallisuuden kaanoniin, vaan keskiöön on nostettu

lähinnä miesten kirjoittamia teoksia (Parente-Capkova, Grönstrand, Hapuli & Launis 2015: 14; Rojola 2004: 31–32; Morris 1997: 67–68).

Sukupuoli terminä voidaan käsittää monin tavoin. Itse käytän tässä tutkielmassa Sanna Karkulehdon ja Leena-Maija Rossin määritelmää, jonka mukaan sukupuoli on kulttuurinen konstruktio, joka aktualisoituu ruumiillisesti eletyn todellisuuden kautta (Karkulehto & Rossi 2017: 11). Feministisen kirjallisuudentutkimukselle keskeistä on sukupuolen ja siihen liittyvien merkitysten tutkiminen. Judith Butlerin (1990: 3) mukaan sukupuoli rakentuu tekojen, eleiden ja toiminnan kautta, eivätkä sukupuolen ilmaukset usein ole seurausta varsinaisesta sukupuolesta, vaan pelkkiä opittuja tapoja esittää sukupuolta.

Sukupuoleen vaikuttaa myös historiallinen konteksti, eli aika ja paikka, jossa eletään, sillä eri aikoina sukupuoleen liittyvät käsitykset ovat voineet erota toisistaan suuresti, mikä on taas omalta osaltaan vaikuttanut siihen, kuinka sukupuolta performoidaan. Tämä ei tarkoita sitä, ettei sukupuolella olisi ollenkaan fyysistä ja ruumiillista ulottuvuutta, vaan kuten aiemmin jo totesin, sukupuoli koostuu siitä, mikä on henkilökohtaisesti elettyä ja koettua oman kehon ja kokemusten kautta sekä siitä, kuinka kulttuuri ja yhteiskunnallinen konteksti ohjaa tätä kokemisen ja elämisen tapaa. (Karkulehto & Rossi 2017: 11–12.)

Naisten näkymättömyyttä kirjallisuushistoriassa voidaan selittää valtarakenteilla, jotka näkyvät yhteiskunnan kaikilla osa-alueilla, eikä kirjallisuus ole tässä poikkeus. Valtasuhteet ovat sukupuolellisesti hierarkkisia, ja tämä aiheuttaa sen, että naiset ovat myös kirjallisuudessa marginalisoitu. Myös kirjallisuus syvimmillään eli se tapa, jolla kirjallisuutta tuotetaan, voidaan nähdä sukupuolitettuna. (Rojola 2004: 26) Näissä sukupuolittuneissa valtasuhteissa näkyy siis yhteiskunta pienoiskoossa; se mikä on yhteiskunnassa, on myös siinä, kuinka yhteiskunta esitetään.

Alkuaikoinaan feministinen kirjallisuudentutkimus keskittyi purkamaan ja kritisoimaan kirjallisuuden sukupuolivääritystä ja -syrjintää sekä rakentamaan naisten omaa kirjallisuuden kaanonin. Alkuun myös tutkimuksen fokus oli hyvin yksinkertaistettu ja keskittyi siihen, kuinka miehet alistavat naisia. Feministinen kirjallisuudentutkimus alkoi muotoutua kirjallisuuden

tutkimuksen alueeksi varsinaisesti 1960-luvulla, mutta jo tätä ennen on tehty merkittäviä, naiskirjailijoiden asemasta kertovia teoksia, kuten Virginia Woolfin (1882–1941) ja Rebecca Westin (1892–1982) teokset.

Myös Simone de Beauvoirilla (1908–1986) oli merkittävä rooli sen kyseenalaistamisessa, kuinka nainen rakentuu aina niin sanotusti toiseuden kautta. Jatkoa tälle tutkimussuuntaukselle tuli 1960-luvulla, kun muun muassa Mary Ellmann, Kate Millett, Susan Gubar ja Sandra Gilbert kirjoittivat siitä, kuinka miehet ovat alistaneet ja riistäneet naisia. Varsinkin Gubar ja Gilbert ovat argumentoineet sen puolesta, että jo pelkästään kynän käteen ottaminen on patriarkaattia vastaan nousemista (pen/penis). (Hosiaislouma 2003.)

Feministisen kirjallisuudentutkimuksen yksi keskeinen termi on patriarkaatti, joka tarkoittaa miesvaltaa yhteiskunnassa (Kantola 2010: 82). Feministinen kirjallisuudentutkimus on kiinnostunut tutkimaan patriarkaatin vaikutusta yksilöön ja hänen toimijuuteensa. Patriarkaatti pitää sisällään käsityksiä sukupuolten ominaisuuksista ja siitä, kuinka nämä ominaisuudet selittävät paikkaamme yhteiskunnassa. Feministit ja muut kriitikot ovat kuitenkin kritisoineet sitä, että siinä missä patriarkaatti pitää näitä ominaisuuksia ikään kuin luonnonlakeina, on osa niistä kuitenkin vain kulttuurin tuotosta, jota käytetään vielä nykyäänkin sen selittämiseen, miksi asiat ovat niin kuin ovat (Rossi 2010: 27). Patriarkaatti selittää siis usein sukupuolten eroja biologisena totuutena ottamatta huomioon sosiaalista sukupuolta.

Tähän patriarkaaliseen yhteiskuntaan ja sen kritiikkiin pohjaa myös feministinen kirjallisuudentutkimus. Ajatus feministisestä kirjallisuudentutkimuksesta nojaa siis siihen, että kirjallisuus on kulttuurinsa tuote, jolloin siinä näkyy myös kulttuurillinen järjestys. Tämä sukupuolilogiikka, joka rakentuu yhteiskunnassamme, manifestoituu myös kirjallisuudessa. Kirjallisuus osallistuu myös yhteiskunnalliseen vallankäyttöön tuottamalla merkityksiä ja arvoja, mutta myös rikkomalla ja kyseenalaistamalla niitä. Feministinen kirjallisuudentutkimus on keskittynyt tutkimaan näitä valtarakenteiden mallintamisia sekä niiden mahdollista purkamista ja kyseenalaistamista. Tutkimus voi keskittyä kirjailijaan, tekstiin, kirjallisuusinstituutioon tai lukijaan. (Morris 1993: 17–18.)

Jotkut feministit ovat kuitenkin kritisoineet patriarkaatti-termiä sen valtaa yksinkertaistavan luonteen vuoksi. Kritiikki on kohdistunut lähinnä siihen, kuinka patriarkaatti terminä olettaa, että naisten alistaminen on samanlaista, paikasta ja ajasta riippumatta, mikä ei toki pidä paikkaansa. Patriarkaatti on kuitenkin tällä hetkellä paras termi kuvaamaan yhteiskunnan naisia syrjiviä rakenteita. Patriarkaatti on vahvimmillaan yhteiskunnissa, joissa miehet pitävät valtaa kaikilla elämän osa-alueilla, niin julkisella kuin yksityiselläkin puolella, mutta patriarkaalisia rakenteita voidaan löytää joissain määrin kaikista yhteiskunnista. (Kantola 2010: 82–83.)

Patriarkaattisen yhteiskunnan osana tai sivutuotteena voidaan nähdä myös raiskauskulttuuri. Raiskauskulttuuri koostuu niistä sukupuoleen liittyvistä valtasuhteista, jotka eivät näy pelkästään seksuaalisen väkivallan aktuaalisena totetutumisena vaan myös niissä oikeudellisissa järjestelmissä, jossa seksuaalisesta väkivallasta annetaan tuomioita (Lidman 2017: 190). Seksuaalinen väkivalta ja myös sen herättämät tunteet kuten häpeä ja itsesyytökset ovat globaaleja ilmiöitä, ja Satu Lidman (2017) on sanonutkin teoksessa *Sukupuolistunut väkivalta*, että “raiskaustraumalla on globaali ja ajaton ulottuvuutensa” (190).

Tämä liittyy myös kollektiivisen trauman käsitteeseen, jonka esittelen seuraavassa kappaleessa lyhyesti ja traumafiktiota käsittelevässä teoria-alaluvussa yksityiskohtaisemmin. Tämä on mielenkiintoinen näkökulma oman tutkielmani kannalta, sillä juuri raiskaustrauman ajattomuus ja universaalius näyttelee suurta roolia siinä, kuinka naiset ympäri maailmaa kokevat Kaurin kuvaukset kyseisestä traumasta samaistuttavaksi. On ikään kuin naisilla olisi kulttuuri-, aika-, ja maarajat ylittävä kollektiivinen trauman kokemus, johon kaikki naiset pystyvät samaistumaan (Miller 2019; Hagerman 2019).

Raiskauskulttuurin yhtenä osana toimivat raiskausmyytit, jotka vaikuttavat niin seksuaalisen väkivallan aktuaaliseen tapahtumiseen kuin myös siihen, kuinka seksuaalista väkivaltaa käsitellään oikeustuomioistuimissa. Raiskausmyytteihin kuuluvat käsitykset siitä, kuinka raiskaus tyypillisimmillään tapahtuu (yöllä), ketä raiskaajat ovat (uhrille entuudestaan tuntemattomia miehiä) ja että vain tietynlaiset naiset (varomattomat, huorat) joutuvat raiskatuksi (Kainulainen 2017: 224). Raiskauskulttuuri näyttelee suurta osaa myös Kaurin runoissa, joissa näytetään myös raiskauksen todellisuus, jossa raiskaajat ovat uhrille entuudestaan tuttuja, sukulaisia ja puolisoja

ja kuinka äidit opettavat tyttäriilleen raiskausmyyttejä vahvistavia tapoja suojella itseään seksuaaliselta väkivallalta (pukeutuminen, käytös).

Marianne Liljeström (2004: 11) on eritellyt feministisen tutkimuksen kolme ehtoa seuraavasti:

- 1) tutkimus on itsekriittistä ja tutkii omaa suhdettaan vallitseviin normeihin ja pyrkii tuomaan näkyviin vallitsevia, patriarkaalisia oletuksia
- 2) tutkimuksella on dialogia feministisen tulkintayhteisön kanssa
- 3) tutkimus tähtää siihen, että syntyy uusia diskursiivisia tiloja, ja se pyrkii tuottamaan uusia tulkinnan ja argumentaation tapoja.

Yksi keskeinen tutkimuksen kohde ja käsite feministisessä kirjallisuudentutkimuksessa, sekä oman tutkimukseni ydin, on representaatio. Representaatio tarkoittaa niitä merkityksiä, joita jollekin asialle annetaan ja kuinka ne uudelleenesitetään. (Paasonen 2010: 40.) Elokuvatutkija Anu Koivunen on sanonut, että se, miten naiset eri mediatuotteissa esitetään, vaikuttaa myös siihen, kuinka naiset reaalielämässä nähdään (Paasonen 2010: 46). Tähän ajatukseen pohjaakin naiskuvan tutkiminen kirjallisuudessa. Koska Kaurin lukijakunta koostuu lähes yksinomaan naisista, on mielenkiintoista tutkia, millaisen kuvan hänen runonsa välittävät kyseisestä sukupuolesta, sillä selvästi se on vedonnut hyvin suureen lukijakuntaan. Koska representaatiot ovat jatkumo ja ne pohjaavat aiempiin representaatiojärjestelmiin (Paasonen 2010: 47), on uuden representaation luominen myös samalla vanhan kyseenalaistamista ja uudistamista.

Representaatioilla on keskeinen rooli merkitysten luoja, ylläpitäjänä ja murtajana. Koska kirjallisuus on aina jollain tavalla aikasidonnaista sekä osittain myös aikaansa kuvaavaa, voidaan eri aikojen teoksista löytää sen ajan representaatiota. Muiden mediatuotteiden ohella kirjallisuus on yleensä yksi yhteiskunnallisten muutosten näkyvimpiä osa-alueita. (Paasonen 2010: 46–47.)

Käytän tutkimuksessani myös termiä naiseus, jonka en koe kuitenkaan olevan sama asia kuin feminiinisyys. Siinä missä feminiinisyys koostuu piirteistä kuten pehmeys ja tunteellisuus ja se nähdään absoluuttisena binaarin toisena päänä, on naiseus enemmän naisiin liitetyt odotukset yhdistettyinä naisten omaan kokemukseen itsestään (Paasonen 2010: 39–43). Naiseus on naisena olemista ja elämistä, mutta se ei vaadi tuekseen välttämättä feminiinisyttä, sillä naiseutta on

monenlaista. Naiseus on kaikkea sitä olemassaoloa, jota naiset edustavat. Tähän liittyvät myös feminiinisyyden ja yhteiskunnan naisille asettamat paineet siitä, mitä naiseuden tulisi olla.

Feminiinisyyttä on problematisoitu kenties vähemmän kuin maskuliinisuutta, mikä selittyy osittain sillä, että feminiinisyys on aina nähty vähempiarvoisena vastakohtana maskuliinisuudelle; feminiinisyys on kaikkea sitä, mitä maskuliinisuus ei ole. Koska maskuliinisuus on mieskeskeisyyden kautta nähty ideaalina, on feminiinisyys ja feminiiniseksi mielletyt piirteet nähty tätä kautta vähäpätöisempinä. Koska maskuliinisuuteen on mielletty osaksi piirteitä, joita on pidetty johtajille haluttavina piirteinä, on myös yhteiskunta rakentunut osittain näiden piirteiden ympärille. Feminiinisyyden ja maskuliinisuuden näyttäytyessä “luonnollisina” sen sijaan, että ne nähtäisiin sosiaalisissa suhteissa neuvoteltuina ja rakentuvina, on feminiinisiä piirteitä ollut helppo käyttää naisten alistamisen oikeuttamiseen. (Rossi 2010: 27, 31; Jokinen 2010: 128–129.)

Representaation lisäksi toinen keskeinen käsite tutkimukseni kannalta on maskuliinisuus. Maskuliinisuutta määriteltäessä keskeisimmäksi tulevat piirteet, jotka määrittellään maskuliiniseksi tai jotka vastavuoroisesti määrittävät maskuliinisuutta, kuten fyysinen voima, aggressiivisuus, dominointi ja tunteettomuus (Jokinen 2010: 128). Ideaalimaskuliinisuus sen sijaan muodostuu tiukoista rajoista, joita maskuliinisuudelle asetetaan ja jotka vaikuttavat miesten ja naisten elämään negatiivisesti, sillä mitä enemmän miehillä on kulttuurisesti maskuliiniseksi miellettyjä piirteitä, sitä enemmän heidän tulkitaan olevan kulttuurisesti *miehiä*. Tämä sulkee ulkopuolelleen feminiinisinä pidetyt piirteet ja kaventaa miesten itseilmaisun ja tuntemisen mahdollisuuksia. (Jokinen 2010: 130–134.)

Vaikka suurin osa miehistä ei onnistu elämään maskuliinisen ideaalin mukaisesti, he silti tukevat sitä omalla toiminnallaan, sillä sitä pidetään asioiden luonnollisena tilana. Maskuliinisuudet, jotka eivät sovi tähän muottiin, marginalisoidaan ja pyritään alistamaan (Jokinen 2010: 132–133). Näistä esimerkkeinä voidaan nähdä esimerkiksi liian feminiiniseksi mielletty maskuliinisuus sekä maskuliinisuus, joka ei seksuaalisen suuntautumisen vuoksi (homoseksuaalisuus/biseksuaalisuus/aseksuaalisuus) onnistu täyttämään maskuliinisuuden ideaalia.

Ideaalimaskuliinisuus vaikuttaa siihen, kuinka nämä kollektiivisesti kulttuurin tasolla maskuliiniseksi mielletyt piirteet muokkaavat miesten käytöstä. Ideaalimaskuliinisuutta pitää yllä ja valvoo patriarkaatti. Tämä ylläpitäminen ei välttämättä ole tiedostettua, vaan se näkyy niin sosiaalisessa vuorovaikutuksessa kuin yhteiskunnallisissa traditioissakin sekä siinä, mikä miehille koetaan suotavaksi käytökseksi ja maskuliinisuuden representoimiseksi. Vallan tasot näkyvät yhteiskunnassa muun muassa siinä, että perusoletus on aina mies (tarkemmin valkoinen heteroseksuaalinen mies) ja nainen vertautuu aina mieheen ja rakentuu miesten kautta. (Jokinen 2010: 130–133.)

Yksi feministisen tutkimuksen uranuurtajista ja klassikoista, Simone de Beauvoir (1949), on sanonut, että naiseksi ei synnytä vaan tullaan. Tällä hän tarkoittaa sitä, että naiseuteen liittyy niin paljon kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti tuotettuja ominaisuuksia, että naiseuden kokemus rakentuu vasta niiden kautta. Oma tutkimukseni käsittelee tätä naiseuden rakentumista sukupuolittuneen väkivallan ja traumojen kautta. Suurin osa seksuaalisen väkivallan uhreista on edelleen naisia (Ronkainen 2017: 29), ja naiseuteen liittyy niin paljon historiallisia ja kulttuurisia piirteitä, jotka rajoittavat naisten toimijuutta, että voidaan puhua jopa kollektiivisesta traumasta. Kaur tarjoaa samaistumispintaa naisille, jotka kokevat, että heidän naiseutensa on kehittynyt osittain näiden traumojen kautta. Tästä väkivallasta ja trauman kokemuksesta kirjoittaminen tarjoaa kuitenkin uutta representaatiota, joka omalta osaltaan muokkaa kirjallisuutta ja sen naiskuvaa.

Yksi feministisen kirjallisuudentutkimuksen fokuksia onkin naisena lukeminen ja samaistuminen muihin naisääniin. Omien kokemusten näkeminen muiden avaamana ja kirjoittamana voi olla hyvin merkittävä kokemus oman identiteetin kannalta, ja sen avulla voi syntyä tunne siitä, että oma olemassaolo ja kokemus validoidaan suuremmassa skaalassa. Naisten kirjoittamilla teoksilla onkin mahdollisuus tuoda näkyväksi niitä ääniä ja kokemuksia, jotka on piilotettu tai pyyhitty pois. (Morris 1997: 77.)

Tätä kautta esiin tulevat naiseuden kokemukset luovat pohjaa myös tietynlaiselle solidaarisuudentunteelle, jotain voidaan käyttää todistamaan tiettyjä kokemuksia, kuten

kärsimystä, väkivaltaa sekä sortoa. Tämä voidaan nähdä myös protestina vallitsevia rakenteita kohtaan sekä tietynlaisena todistajanlausuntona kaikesta siitä, mitä naiset ovat kokeneet (Laub 1992: 57–58). Siinä missä miesten kirjoittamat naishahmot saattavat olla passiivisia kohteita, jotka näytetään lähes voyeristisen linssin läpi, on naiskirjailijoiden mahdollisuus purkaa näitä kirjallisia rakenteita ja vapauttaa esimerkiksi kirjallisuudessa usein piilotettua ja vähäteltyä naisten seksuaalisuutta ja ruumiillisuuden kokemusta näyttämällä ne naiskokemuksen kautta. Täytyy kuitenkin muistaa, että kaikki naisten kirjoittamat tekstit eivät ole feministisiä kannanottoja, ja myös naisten tekstejä voidaan tutkia erilaisia valtarakenteita toisintavina. (Morris 1997: 79–81.)

Kaur purkaa runoissaan väkivallan ja trauman kokemuksia niin ensimmäisen sukupolven maahanmuuttajana, intialaistaustaisena rodullistettuna henkilönä kuin seksuaalisen väkivallan uhrinakin. Feministinen kirjallisuudentutkimus katsoo, että kirjallisuuden kautta voidaan purkaa ja uudelleen neuvotella naiseutta, sen kokemusta ja sääntöjä sekä rakentaa uudenlaista kuvaa naiseudesta niin kaanonin kuin henkilökohtaisten lukukokemustenkin kautta. (Rojola 2004: 29; Paasonen 2010: 44–45.)

Viime vuosina feministinen tutkimus on alkanut kiinnittää enemmän huomiota siihen, kuinka naiseus ei ole ainut ihmisiä alistava tekijä ja naiset eivät ole edes keskenään tasa-arvoisessa asemassa. Tämä intersektionaalisuuden käsite on tullut tätä kautta mukaan myös feministiseen kirjallisuudentutkimukseen. Intersektionaalisen lähestymistavan kautta myös kirjallisuudesta pystytään paremmin erottamaan erilaisia epätasa-arvoisia valtarakenteita ja sitä, kuinka nämä valtarakenteet linkittyvät myös eri ryhmien kokemuksiin, esimerkiksi eroihin siinä, kuinka ryhmät kohtaavat väkivaltaa. Keskiössä on pysynyt silti edelleen se, kuinka valtaa tuotetaan ja kuinka kirjallisuus uudelleenesittää tai vaihtoehtoisesti purkaa sukupuolimalleja. Koska kirjallisuus on niin kiinnittynyt yhteiskuntaan, se toimii myös yhteiskunnallisen toiminnan muotona, jonka avulla voidaan käsitellä yhteiskunnallisia asioita. (Juvonen & Rossi & Saresma 2010: 35–36; Valovirta 2010: 94.)

Samaistuminen ja representaatio antavat keinoja muodostaa uusia naiseuden narratiiveja yhteiskuntaan. Siinä missä kirjallisuus kuvaa yhteiskuntaa, voi kirjallisuudella olla myös merkittävä vaikutus yhteiskuntaan. Kirjallisuuden kautta voidaan neuvotella ja purkaa yhteiskunnallisia rakenteita ja muokata sitä, kuinka asiat nähdään. Kirjallisuudella voidaan siis

tuoda vaietut kokemukset osaksi isompaa yhteiskunnallista keskustelua, jossa myös marginalisoidut naisäänet saadaan osaksi laajempaa narratiivia.

Kirjallisuuden narratiivit voidaan nähdä myös voimaannuttavana ja emansipoivana, ja niiden kautta yksityinen kokemus voi muuttua kollektiiviseksi ja näkymätön näkyväksi. Kirjallisuus tarjoaa naisille samaistumisen kokemuksia ja tuo naisten kokemukset yhteiskunnallisesti näkyvämmiksi, osallistuen omalta osaltaan naisten kaanonin rakentamiseen ja vallitsevien, patriarkaalisten rakenteiden kyseenalaistamiseen ja purkamiseen. (Morris 1997: 47, 77.)

Koska Kaurin runot käsittelevät naisena kasvamista ja sitä ympäristöä, jossa tämä kasvu tapahtuu, nousee myös naisten merkitys äiteinä keskeiseen asemaan. Äitiyden asema näyttäytyy Kaurin runoissa monin eri tavoin, mutta ongelmaton se ei ole. Runon puhuja käsittelee usein myös oman äitinsä kasvutarinaa ja sitä, kuinka hänen äitinsä kasvu naisena on osa hänen kasvuaan. Tätä kautta myös äitiyden kysymys näyttäytyy keskeisenä osana Kaurin runoja ja sitä, kuinka naiskuva kokonaisuudessaan rakentuu.

Feministinen kirjallisuudentutkimus on käsitellyt myös äitiyttä ja sen representaatioita, ja täytyy muistaa, että vaikka matrilineaarisen kaanonin rakentaminen on yksi feministisen kirjallisuudentutkimuksen strategioista, tulisi arvottamista äitiyden kautta välttää, sillä se onnistuu pahimmillaan vaan korostamaan naisen asemaa pelkkänä äitihahmona ja vahvistaa reproduktiivisuuden ideaalia, jossa naisen tärkein tehtävä on olla synnyttävä ja lastenhoitaja. Osana tätä arvottamista toimivat naisten kaanoneiden ja kokemushistoriallisten teosten nimeäminen naisen sukulaissuhdetta korostavalla tavalla, kuten äidit tai tyttäret. (Kainulainen, Lummaa & Seutu 2012: 193.) Feministisen kirjallisuudentutkimuksen tulisi aina tähdätä naisten emansipointiin, jossa naisen merkitys on ihmisenä ja yksilönä eikä sukulais- tai lähisuhteessa muihin, yleensä miehiin, mutta ei myöskään muihin naisiin tai omiin lapsiin.

Feministinen kirjallisuudentutkimus antaa minulle hyvän pohjan tarkastella niitä uudelleenesittämisen tapoja, joita runoista tutkin, ja sitä, kuinka runojen naiskuva ei muodostu tyhjiössä, vaan on osa suurempaa yhteiskunnallista kokonaisuutta. Myös minä naiseksi identifioituvana runojen lukijana ja tutkijana osallistun tähän naiskuvan muodostamiseen

antamalla runoilille merkityksiä, jotka pohjaavat minun kokemuksiini naiseudesta ja sen merkityksistä.

3.3 NYKYLYRIIKAN TUTKIMUS

Nykylyriikan tutkimuksen keskeisin anti tutkimukselleni on siinä, kuinka sitä voidaan käyttää yhteiskunnallisten epäkohtien esiintuomiseen ja uudelleenesittämiseen. Myös lyriikan uudet julkaisutavat ovat tutkielmani kannalta mielenkiintoisia, koska ne ovat olleet keskeisessä osassa Kaurin runouden julkaisussa ja esittämisessä.

Lyriikalla tarkoitetaan lyyristä runoutta. Se on yksi kirjallisuuden kolmesta pääajasta, ja lyriikan peruspiirteenä pidetään yleensä pienimuotoisuutta ja tiettyä rytmiä. Lyriikka käsittelee sisällöllisesti usein yhtä tiettyä tapahtumaa, tunnetta tai ilmiötä. (Mäkikalli & Steinby 2013: 157.) Perinteinen lyriikan määritelmä ja näkemys runoudesta eivät kuitenkaan välttämättä toteudu enää nykylyriikassa, sillä runot voivat olla monimuotoisia, niissä ei välttämättä ole selkeää rytmiä ja ne voivat olla myös suhteellisen pitkiä.

Lyriikan modernismin voidaan katsoa alkaneen 1900-luvulta ja jatkuneen siitä nykypäivään asti, vaikka tämän hetken lyriikasta voidaan puhua myös postmodernistisena lyriikkana.

Modernismiin siirryttäessä kokemussubjekti on kokenut muutoksen, eikä runon keskiössä ole välttämättä enää yksittäinen ”minä”. Lyriikan modernismia onkin pidetty muodon vallankumouksena, joka ottaa käyttöön sellaisia kielen ilmaisullisia mahdollisuuksia, joihin edeltäjät eivät ole kyenneet. Modernismista postmodernismiin siirryttäessä runon muoto alkoi avautua entisestään ja runoista tuli entistä kokeellisempia ja uskaliaampia. Vapaan rakenteen vuoksi analyysi alkoi keskittyä yhä enemmän runon sisältöön ja sen tulkintaan, esimerkiksi kuvakielisyyden eri ulottuvuuksiin. (Kainulainen & Haapala 2013: 175.)

Runojen lukeminen on sukupuolittunut kokemus jo siitä näkökulmasta, millaisia arvoituksia laitamme sanoille ja koemme ne maskuliinisina vai feminiinisinä. Sukupuolittuneisuus näkyy myös suhtautumisessa lyriikan tuottamiseen ja siinä, kuinka vielä 1950-luvulla naisten kirjoittamia mitallisia runoja pidettiin vanhanaikaisina ja miesten kirjoittamia runoja taas

uudismielisinä ja lyriikkaa eteenpäin vievinä. 1950-luvulta alkaen ajateltiin myös, että riittävästi oli lapsille sopivaa kirjallisuutta, mikä itsessään jo arvottaa kyseisen aikakauden naisten kirjoittamia runoja ala-arvoisemmiksi. (Kainulainen 2007: 34–35.)

Nykylyriikassa korostuvat myös eettiset ja poliittiset näkökulmat. Lyriikka voi olla kantaa ottavaa ja yhteiskunnallisia asioita kritisovaa sekä poliittisesti vaikuttavaa. Runojen yhteisöllinen ja jaettu luonne mahdollistaa niiden käyttömahdollisuuden myös yhteiskunnallisesti marginaalisten asioiden esiintuojana. Tällaisia asioita voivat olla esimerkiksi naisten asema, rotuun kohdistuva sorto sekä sosioekonominen epäsuhta. (Ahvenjärvi 2012: 189.)

Lyriikan subjektikeskeisyys on yksi syy siihen, miksi lyriikka sopii erityisen hyvin yhteiskunnalliseen kritiikkiin ja etiikan korostamiseen. Lyriikan subjektin kautta näkymätön voidaan tuoda näkyväksi ja vaietulle voidaan löytää ääni. Lyriikka ei elä eikä synny tyhjiössä, vaan se on aina kuvausta ympäristöstään ja mahdollistaa tätä kautta aktivismin taiteen avulla. Lyriikan avulla voidaan pukea sanoiksi kipeitä kokemuksia, joille ei muuten löydy yhteiskunnallista puheenvuoroa. (Kainulainen & Lummaa & Seutu 2012: 190.) Samaan aikaan runon kirjoittaja voi häivyttää itsensä ja ottaa keskiöön esimerkiksi kollektiivisen kokemuksen, johon lukija voi samaistua.

Postmodernistisessä lyriikassa ja sen tutkimuksessa jalansijaa ovatkin saaneet eettisyyteen keskittyvät tutkimussuunnat, kuten ekokritiikki, postkolonialistinen tutkimus sekä queer-tutkimus. Kyseiset tutkimussuunnat suhtautuvat kriittisesti juuri etiikan kannalta kyseenalaisiin runollisiin piirteisiin ja esitystapoihin ja tarkastelevat myös vanhoja runoja nykyajan etiikan näkökulmasta tuoden kritiikin avulla esiin niitä vaiettuja epäkohtia, joita historiallisesti merkittävistä fiktiivisistä teksteistä voidaan löytää. (Kainulainen & Lummaa, & Seutu 2012: 190.)

Edellä mainituista tutkimussuuntauksista postkolonialistinen tutkimus, queer-tutkimus sekä jo aiemmin mainittu feministinen kirjallisuudentutkimus ovat kiinnostuneet representaatiosta ja marginalisoinnista kirjallisuushistoriallisessa kontekstissa. Ne ovat myös kiinnostuneet politiikan ja kirjallisuudensuhteesta ja varsinkin siitä, kuinka erilaisten ihmisryhmien tarpeet ja näkemykset

voidaan ottaa paremmin huomioon, kun runoutta tarkastellaan kriittisesti. (Kainulainen & Lummaa, & Seutu 2012: 190.)

Kaur on tullut tunnetuksi myös spoken word- ja lavarunoudestaan. Nykylyriikan suuntauksista juuri spoken word eli puhuttu sana on tällaista, esitettäväksi tarkoitettua lyriikkaa, jossa yhdistyvät yleensä niin lyyriset kuin tarinankerronnalliset elementitkin. Spoken wordia voidaan esittää joko musiikin kanssa tai ilman, ja siinä on yleensä voimakas subjektin läsnäolo. Spoken wordin aiheet liittyvät yleensä kiinteästi yhteiskunnallisiin epäkohtiin, sortoon ja aktivismiin. (Parkko 2012: 94.) Spoken wordissa on usein feministinen näkökulma, ja sitä voidaankin pitää lyyrisenä jatkumona feminismin julistuksille omakohtaisesta sorron kokemuksesta, minkä voidaan potentiaalisesti olettaa olevan yksi syy siihen, miksi myös Kaur on valinnut sen itselleen sopivaksi esitystavaksi.

Teknologia on tuonut lyriikkaa helpommin saatavilla olevaksi ja lähestyttäväksi, mutta myös samalla madaltanut kynnystä lyriikan tuottamiseen. Tämä teknologinen kehitys on ollut myös keskeinen osa Kaurin lyriikan synnyssä ja myös feministisen liikkeen kasvussa viime vuosien aikana. Internetistä löytyy runsaasti sivustoja, jotka ovat keskittyneet runojen julkaisemiseen sekä useita blogeja, joissa julkaistaan runoja ja keskustellaan lyriikasta. (Parkko 2012: 24–25.)

Teknologian mahdollistamassa lyriikan jakamisessa ja lukemisessa on hyvät ja huonot puolensa. Yhtäältä se on mahdollistanut lyriikan kirjoittamisen ja julkaisemisen suuremmalle ryhmälle ja avannut mahdollisuuksia uudenlaiseen itseilmaisuuksiin myös sellaisille marginaalisille äänille, joita lyriikassa ei ole yleensä totuttu kuulemaan ja tätä kautta laajentanut lyriikan mahdollisuuksia ja saavutettavuutta. Toisaalta kuitenkin juuri helppo julkaistavuus aiheuttaa sen, että laatu on hyvin vaihtelevaa, sillä toimittamiseen liittyvä tekstien muokkaaminen on tässä suorassa julkaisutavassa jäänyt kokonaan pois tai se on ainakin kokonaan julkaisijan vastuulla. (Parkko 2012: 25.)

Saavutettavuuden näkökulmasta internetin vaikutus lyriikkaan on kuitenkin ollut merkittävä. Aiemmin mainittu spoken word on muiden modernien lyriikan esittämistapojen lailla tullut ihmisille yhä helpommin saatavilla olevaksi teknologisen kehityksen kautta. Lyriikan sähköinen julkaiseminen on teknologian saatavuuden kautta yleistynyt huomasti ja muodostanut jopa oman teknologisen lyriikan alalajin, Instagram-runouden. Instagram-runouden edelläkävijöiksi voidaan

katsoa juuri Rupri Kaur, joka saavutti kyseisellä alustalla huiman suosion jo ennen ensimmäisen runokokoelmansa julkaisua.

Mielenkiintoiseksi Instagram-runouden ja erilaiset internetin kirjoitusalueet tekee Elaine Showalterin näkemys vähemmistöistä ja kirjallisuudesta. Showalter on jakanut tämän vähemmistöjä koskevan suhteen kirjallisuuteen kolmeen eri kehitysvaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa vähemmistöt yrittävät mimikoida valtavirran tarjoamaa kirjallisuutta. Tämän voidaan katsoa johtuvan siitä, että valtavirtakirjallisuuden ja sen ilmaisutapojen mimikointi voi olla ainut keino vähemmistöille saada äänensä kuuluviin. Toisessa vaiheessa vähemmistöt alkavat kyseenalaistaa tätä vallitsevaa olotilaa ja protestoida sitä vastaan, mikä johtaa yleensä aktivismiin ja kirjallisuuden kärjistymiseen. Viimeisessä vaiheessa vähemmistö on muodostanut oman äänensä ja traditionsa, jota se toteuttaa irrallaan valtavirrasta. (Ahvenjärvi 2012: 195.)

Tätä ja muita vastaavia malleja voidaan kritisoida siitä, että vaikka yleensä kehitys ei ole lineaarista, vaan eri vaiheet esiintyvät samaan aikaan olemassa olevina ja osittain limittäisinä kokonaisuuksina. Showalterin malli on silti hyvä osoitus siitä, kuinka aikaisemmin marginalisoidut äänet voivat kirjallisuuden kautta saada paremmin äänensä kuuluviin. Lyriikassa tämä mahdollisuus voi korostua vielä muita kirjallisuuden lajeja enemmän, sillä lyriikka on yleensä ollut vahvasti sidoksissa esittämiseen ja toisin kuin draama, se on ollut lyhyempää ja ponnekkaampaa esittää. (Ahvenjärvi 2012: 195–196.)

Instagram-runoudessa voidaankin nähdä sitä ilmiötä, mistä Showalter puhuu sanoessaan, että marginalisoidut vähemmistöt muodostavat lopulta oman yhteisönsä ja traditionsa. Instagram-runouden tapauksessa kyseessä on yleensä intersektionaalisen feminismen yhdistävät tuotokset, jotka käsittelevät niin sukupuolista sortoa, seksuaalista vapautumista kuin rodullistamistakin.

Sähköisen julkaisemisen ja matalan kynnyksen eduksi on kuitenkin luettava myös se, että mahdollisuudet runokokoelman julkaisemiseen ja suosion saavuttamiseen lukijoiden keskuudessa ovat laajentuneet ja parantuneet, sillä teoksen julkaiseminen perinteisen kustantamon kautta ei ole enää ainut vaihtoehto, vaan lukijoiden määrä ja internet-suosio voi saada aikaan sen, että aikaisemmin internetissä julkaistuista materiaaleista tehdään kustannettu teos. Tämä toki

synnyttää uuden ongelman ja kysymyksen siitä, kärsiikö lyriikan laatu, jos runokokoelmia aletaan julkaista sen pohjalta, kuinka suuren suosion ne ovat saaneet internetissä ilman, että niiden kustantamiseen vaikuttavat runojen taiteelliset aspektit. Rupi Kauria on hänen suosiostaan huolimatta kritisoitu juuri runojen yksinkertaisen, aforismimaisen luonteen vuoksi.

3.4 KULTTUURITUOTTEIDEN VÄKIVALTATUTKIMUS

Väkivaltatutkimuksessa tutkielmani kannalta keskeisintä on se, kuinka väkivaltaa esitetään runoudessa. Myös väkivallalle annetut merkitykset ja se, kuinka väkivallasta puhutaan, on tutkielmani kannalta merkityksellistä. Väkivaltatutkimuksen kautta pääsen käsiksi niihin väkivallan esittämisen tapoihin, jotka osallistuvat Kaurin runojen naiskuvan rakentamiseen.

Tässä luvussa käsittelen väkivaltatutkimusta, joka keskittyy kulttuurituotteisiin kuten kirjoihin ja elokuvaan ja niiden tuottamiin merkityksiin. Väkivaltatutkimus (kuten feministinen tutkimuskin) katsoo sukupuolen olevan kulttuurillisesti rakentuvaa, ja se aktualisoituu ruumiillisesti (Karkulehto & Rossi 2017: 11). Niin yhteiskunnassa kuin sen kulttuurituotteissakin väkivalta on edelleen sukupuolistunutta, eli uhrina on yleensä nainen ja tekijänä mies (Karkulehto & Rossi 2017: 14).

Tämä on kuitenkin muuttumassa, mutta siitä huolimatta väkivallan tekeminen koetaan yleensä maskuliinisena ja uhriksi joutuminen feminiinisenä. (Karkulehto & Rossi 2017: 9–10). Tätä pidetään myös yhtenä syynä siihen, miksi miesten kokema väkivalta saattaa usein jäädä raportoimatta. Tämä liittyy feministisen kirjallisuudentutkimuksen luvussa käsittelemääni ideaalimaskuliinisuuteen, joka rajaa maskuliinisuuden niin tiukaksi määritelmäksi, että se jättää ulkopuolelleen useita miehiä, muun muassa ne, jotka joutuvat kumppaneidensa pahoinpitelemiksi.

Väkivalta voi olla käsitteenä vaikea määritellä, mutta seuraava Naisten linjan määritelmä on suhteellisen kattava, ja nostan sen Karkulehdon ja Rossin määritelmän rinnalle:

Väkivalta on vallankäyttöä, jonka avulla väkivaltaa käyttävä osapuoli pyrkii hallitsemaan ja kontrolloimaan toista. Väkivalta voi, etenkin aluksi, olla niin hienovaraista, että sitä on vaikea tunnistaa.

Se voi olla fyysistä käsiksi käymistä, mutta myös esimerkiksi nimittelyä, mitätöintiä, taloudellista kontrollointia ja muista ihmissuhteista eristämistä. Keskeistä väkivallan ilmenemismuodoissa on vallan, hallinnan ja kontrollin käyttö. (Naisten Linja 2019)

Tämän väkivallan määritelmän alle mahtuvat niin henkinen, fyysinen kuin seksuaalinenkin väkivalta. Nämä väkivallan eri muodot voivat myös vuorotella väkivaltaisissa suhteissa ja sekoittua keskenään. Väkivalta voi myös aiheuttaa tilapäisiä tai lopullisia fyysisiä tai henkisiä vahinkoja ja johtaa jopa kuolemaan (Karkulehto & Rossi 2017: 12).

Väkivalta näkyy yhteiskunnassa myös institutionaalisella tasolla sekä kulttuurituotteissa ja siinä, kuinka edellä mainitut liittyvät väkivallan sukupuoleen (Karkulehto & Rossi 2017: 13). Nämä rakenteellisen väkivallan käytön muodot näkyvät myös kirjallisuudessa ja sen sisältämissä sukupuolittuneen väkivallan kuvauksista. Suomalaisessa tyttökirjallisuudessa tyttöjen ja naisten seksuaalisuus oli aiemmin vaiettu asia, mutta uudemmissa teoksissa myös tätä naisten elämän aspektia käsitellään avoimemmin. Kirjallisuus mukailee tässä siis yhteiskunnallisen ilmapiirin muutoksia; kun yhteiskunta vapautuu keskustelemaan avoimemmin naisten seksuaalisuudesta, se näkyy myös kulttuurituotteissa. (Voipio 2017: 121.)

Rupi Kaurin kaltaiset kirjailijat ovat mukana tässä aallossa, jossa naiskirjailijat tuottavat seksuaalisen ja sukupuolittuneen väkivallan representaatiota lukijoille, jotka ovat pääsääntöisesti naisia. Seksuaalisen väkivallan representaatiot uusiutuvat siis näissä prosesseissa, joissa naiset itse kirjoittavat omista kokemuksistaan. Tällainen kirjallisuus luo representaatiota myös itsemääräämisoikeudesta ja kehollisesta koskemattomuudesta (Voipio 2017: 127).

Naisten kokeman väkivallan representaatio on merkityksellistä myös sen vuoksi, että naisten kokema väkivalta ei ole samanlaista kuin miesten kokema, joten miesten kokeman väkivallan esittäminen kulttuurituotteissa ei myöskään vastaa naisten todellisuutta eikä näin ollen luo naisille samaistumispintaa. Naisten kokema väkivalta eroaa miesten kokemasta väkivallasta niin, että siinä missä miesten kokema väkivalta kohdistuu yleensä ei seksuaalisiin vartalonsiiniin, kuten vatsaan ja kasvoihin, on naisten kokeman väkivallan keskiössä yleensä naisten seksuaalisena

pidetyt kehonosat ja naisen sukupuoli itsessään (Jokinen 2000: 40). Kun otetaan vielä huomioon, että jopa 98 % seksuaalisen väkivallan uhreista on naisia (Kainulainen 20187: 216), voidaan väittää, että myös naisten kokeman trauman keskiössä on usein naisen seksuaalisuus, sillä kun väkivalta kohdistuu seksuaalisuuteen, myös traumasta tulee erottamaton osa seksuaalisuutta.

Koskemattomuuden representaatiolla on vaikutuksia reaalielämään, sillä kuvaus ruumiillisuudesta, sen koskemattomuudesta ja rajoista muokkaa käsityksiä naisruumiista (Voipio 2017: 128). Kirjallisuudella on suuri rooli väkivallan representoinnissa myös sen suhteen, kuinka väkivalta esitetään ja kuinka siihen suhtaudutaan. Väkivaltaa pitää pystyä esittämään, mutta teoksen kuvauksella on suuri merkitys sen luojana, että väkivalta ei näyttäydy glorifioituna tai väistämättömänä.

Varsinkin naisille ja tytöille suunnattuun kirjallisuuteen on kuitenkin aina liittynyt tietynlainen ”huolidiskurssi”, eli tietynlainen tyttöjen suojelemisen tarve, jota on perusteltu muun muassa liian aikaisen seksuaalisoitumisen pelkona tai esimerkiksi väkivallan uhriksi joutumisen pelkona. Huolidiskurssi kuitenkin rajoittaa tyttöjen toimijuutta perustelemalla tyttöjen toimijuuden rajoittamista heidän suojelemisellaan (Voipio 2017: 130). Väkivalta esiintyy tässä yhtälössä kaksiteräisenä miekkana, sillä toisaalta myönnetään, että tytöt kohtaavat väkivaltaa, mutta samaan aikaan vastuu tämän väkivallan estämisestä sysätään heidän niskoilleen. Huolidiskurssi osallistuu omalta osaltaan myös uhrin syyllistämiseen, sillä jos et ole noudattanut näitä neuvoja, joilla sinun pitäisi säästyä väkivallalta, on väkivalta osittain ansaittua.

Huolidiskurssi tuntuukin aina kohdistuvan tavalla tai toisella tyttöjen seksuaalisuuteen, vaikka tyttöjen toimien rajoittaminen aktualisoituisikin muulla tavalla. Esimerkiksi aikaisen kotiintuloajan taustalla voi olla ajatus siitä, että illalla myöhään ulkona oleva tyttö altistaa itsensä seksuaaliselle väkivallalle. Myös tyttöjen käytöksen ja pukeutumisen kontrollin taustalla on yleensä huoli tytön maineesta, mutta tämäkin huoli kumpuaa pohjimmiltaan tyttöjen seksuaalisuuden suojelemisesta, ja tässä tapauksessa huolidiskurssi kohdistuu siihen, ettei tyttö leimaannu ”huoraksi”. (Voipio 2017: 122.)

Parhaimmillaan tyttöjen kohtaaman väkivallan kuvaukset voivat kuitenkin toimia myös tällaisen väkivaltadiskurssin purkamisen työkaluna osoittamalla, että väkivalta ei ole koskaan uhrin vika ja

väkivallasta voi selvitä monin eri tavoin (Voipio 2017: 130–133). Kirjallisuudella on siis valta uudelleenrakentaa, neuvotella ja purkaa näitä naiseuteen liittyviä, luonnollistettuja puhetapoja sekä sitä, kuinka väkivalta näyttäytyy juuri yhteiskunnallisessa valtakurssissa (Halonen & Karkulehto 2017: 191). Väkivallan valtaelementtiä täytyy purkaa, jotta voidaan ymmärtää, kuinka sisäänrakennettuna se on kulttuurissamme ja vallankäytönrakenteissamme.

Väkivalta ja valta kulkevat käsi kädessä, sillä väkivallan käyttäminen toista ihmistä vastaan voidaan nähdä ultimaattisena vallan käytön muotona (valta rikkoa toisen ruumiillista tai henkistä koskemattomuutta). Vallankäytön voidaan yhteiskunnallisella tasolla katsoa liittyvän historiallisesti tiiviisti myös huolidiskurssiin, sillä naisia kohtaan on käytetty valtaa sillä perusteella, että se suojelee naisia ja ajaa näiden intressejä.

Vallankäyttö ja sen eri aspektit osana väkivaltaa korostuvat varsinkin sukupuolistuneessa väkivallassa. Usein terminä käytetään sukupuolittunutta väkivaltaa, mutta se luo kuvaa siitä, että ilmiö on jonkin ulkopuolisen tekijän valmiiksi sukupuolittama sen sijaan, että sukupuolittuneisuus muodostuu aktuaalisissa teoissa ja niistä käytävissä diskursseissa (Keskinen 2010: 243).

Näitä diskursseja voidaan toisintaa ja toisaalta myös uudelleenneuvotella. Uudelleenneuvottelun kautta diskursseja voidaan pyrkiä muuttamaan, mikä näkyy myös yhtenä Kaurin runouden ulottuvuutena, sillä puhuessaan sukupuolistuneesta väkivallasta hän uudelleenneuvottelee sitä, kuinka sukupuolistunut väkivalta nähdään ja koetaan. Kaurin tapauksessa hän yrittää luoda representaatiota, jolla pyritään siirtämään vastuu sukupuolistuneesta väkivallasta väkivallan tekijälle ja poistamaan uhrin syyllistäminen.

Yksi keskeisimpiä sukupuolistuneen väkivallan tahoja on seksuaalinen väkivalta, sillä seksuaalisessa väkivallassa tekijä on yleensä mies ja uhri nainen (Lidman 2017: 178). Tämä johtuu osittain toki varmasti siitä, että seksuaalisen väkivallan uhriksi joutuminen ei sovi mieheyden narratiiviin ja raiskauksen uhreiksi joutuneita miehiä ei näin ollen oteta tosissaan. Seksuaalinen väkivalta voi esiintyä monilla eri tasoilla ja monissa eri muodoissa, kuten seksuaalisena ahdisteluna ja raiskauksena.

Raiskaus ja se, kuinka se on yhteiskunnallisesti nähty, on luonut pohjaa varsinkin tyttöihin kohdistuvaan huolidiskurssiin. Tämä johtuu siitä, että aikaisemmin on vallalla ollut ajatus, ettei ”huonoa” naista voi raiskata. Tämän vuoksi onkin ollut tärkeää suojella tyttöjen seksuaalista mainetta ja pitää se puhtaana, sillä puhdas maine ja neitsyys saattoivat olla myös paras puolustus oikeudessa. (Lidman 2017: 180.)

Ajatus raiskauksesta ulkona tapahtuvana, tuntemattoman miehen tekemänä väkivallantekona ei kata kuin hyvin pienen osan aktuaalisista raiskauksista, mutta silti tämä mielikuva elää vahvana. Suomessa avioliitossa tapahtuva raiskaus kriminalisoitiin vasta vuonna 1994 (Lidman 2017: 189), mikä kertoo siitä, kuinka nainen koetaan edelleen vakiintuneessa suhteessa miehen omaisuudeksi, jolloin puolison raiskaus on mahdottomuus. Uhrin saattaa olla myös vaikea puhua siitä, että raiskaaja on itselle läheinen ja rakas henkilö, ja syytä saatetaan etsiä omasta käytöksestä. Tämä on yleinen raiskaukseen liitettävä mielikuva, jolla raiskauksia vähätellään etsimällä syytä raiskauksen uhrista. Ajatus pohjaa siihen, että naiset voivat teoillaan oikeuttaa heille tehdyn seksuaalisen väkivallan. Tämä taas on yhdistelmä huolidiskurssista, jossa seksuaalista väkivaltaa pyritään estämään kontrolloimalla tyttöjen ja naisten käytöstä, mutta toisaalta myös osoitus siitä, että nainen koetaan jollain tasolla miehen omaisuudeksi ja seksuaalisesti vapaaseen naiseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta on ymmärrettävämpää ja hyväksyttävämpää.

Raiskaukseen ja seksuaaliseen väkivaltaan liittyy usein häpeän ja syyllisyyden tunteita, jotka omalta osaltaan vaikeuttavat syytteiden nostamista, minkä vuoksi iso osa raiskauksista jää raportoimatta poliisille. Kokemus omasta ihmisarvosta voi kärsiä, ja uhri voi kokea hallinnan menettämisen tunteita. Näillä tunteilla sekä sillä, että tekijä ei saa rikoksestaan rangaistusta, voi olla merkittäviä seurauksia uhrin toimintakyvylle ja henkiselle tasapainolle. (Lidman 2017: 183.)

Seksuaalisesta väkivallasta puhuttaessa on myös tyypillistä etäännyttää tekijä teosta ja fokuoittaa pelkästään uhriin. Tämä näkyy esimerkiksi uutisoinnissa, jossa usein puhutaan siitä, että ”nainen raiskattiin” sen sijaan, että sanottaisiin ”mies raiskasi naisen” (Lidman 2017: 185). Tätä kautta raiskaus tapahtuu ikään kuin tyhjiössä ja koko fokus on tekijä ja teon sijaan uhrissa. Passiivimuotoinen kielenkäyttö ei ole neutraalia, vaan se luo tietynlaista diskurssia ja heijastelee tietynlaista seksuaaliseen väkivaltaan liitettyä asennetta (Lidman 2017: 185).

Seksuaalisen väkivallan näkeminen juuri fyysisen väkivallan kautta on hyvin mannereurooppalaiselle kulttuurille tyypillinen ilmiö, vaikka nykyaikana ollaankin menossa yhä enemmän sitä kohti, että raiskaus määritellään suostumuksen puutteena. Silti edelleen esimerkiksi oikeusprosessissa käydään läpi ulkoisen väkivallan merkkejä, kuten mustelmia, haavoja ja repeytyksiä, sillä käsitys raiskauksesta on edelleen yksioikoisen väkivaltainen tapahtuma, jossa esimerkiksi pelosta lamaantumista ei nähdä vakavamman väkivallan välttämisenä vaan sen voidaan katsoa indikoivan suostumusta seksuaaliseen tekoon. (Lidman 2017: 183–184.)

Yksi sukupuolittuneen väkivallan ilmiö on lähisuhdeväkivalta, joka seksuaalisen väkivallan tavoin uhri on yleensä nainen ja tekijä mies, vaikka toki tässäkin yhteydessä voidaan todeta, ettei miehiin kohdistuvaa lähisuhdeväkivaltaa (jossa tekijänä on nainen) oteta edelleenkään yhteiskunnallisesti vakavasti. Lähisuhdeväkivalta voi olla fyysistä, psyykkistä, seksuaalista tai sekoitus osaa tai kaikkia edellä mainituista. Vaikka avun hakemisen väyliä voi olla useita, on avunhakeminen yleensä pitkä prosessi. Asiaa vaikeuttaa se, että lähisuhdeväkivallasta usein vaietaan ja väkivallan tekijä voi syyllistää uhrinsa hiljaisuuteen tai kiristää tätä esimerkiksi parin yhteisten lasten avulla. (Kaittila 2017: 90–91.)

Lähisuhdeväkivallan narratiiveihin liittyy seksuaaliselle väkivallalle tyypillinen uhrin kokemus häpeästä ja syyllisyydestä sekä uhrin syyllistäminen. Usein lähisuhdeväkivallan uhriksi joutunut naista syyllistetään siitä, ettei tämä ole lähtenyt pois suhteesta, ilman että ymmärretään, kuinka monimutkainen psykososiaalinen vyyhti lähisuhdeväkivalta yleensä on. Uhri on yleensä ennen lopullista pakoaan etsinyt apua monista eri paikoista, mutta lisääntyvän väkivallan pelko, yhteiset lapset tai sosiaalinen stigma voivat aiheuttaa sen, että uhri palaa pahoinpitelijänsä luo kerta toisensa jälkeen. (Kaittila 2017: 93, 95–96.)

Se, että lähisuhdeväkivallasta on vaikea irtautua, korostaa narratiivia, jossa nainen osittain ansaitsee häneen kohdistuvan väkivallan. Tämä saattaa johtaa myös ajatukseen siitä, että nainen jopa nauttii ”kovista otteista”. Osittain väkivallasta irtautumista vaikeuttaa suomalaiselle kulttuurille tyypillinen riippumattomuuden ja vahvuuden periaate, jossa avunpyytäminen nähdään heikkoutena, sillä jokaisen tulisi pärjätä omin avuin. Usein ajatellaan myös, että perheen sisällä tapahtuvat asiat eivät kuulu ulkopuolisille, vaan ne tulee käsitellä yksityisesti. (Pitkämäki 2017: 34.)

Seksuaalisen ja lähisuhdeväkivallan yhteiseksi tekijäksi yhteiskunnallisesta kontekstista katsottuna voidaan siis nähdä aktiivinen toimijuus uhrin osalta. On uhrin velvollisuus suojautua väkivallalta sekä aktiivisesti ratkaista oma tilanteensa (Pitkämäki 2017: 38). Tällä tavoin mahdollinen uhri voi myös välttyä uhripositiolta, jota varsinkin suomalaisessa kulttuurissa pidetään häpeällisenä (Pitkämäki 2017: 38).

3.5 TRAUMAFIKTIOTUTKIMUS

Trauma määritellään psykologiassa järkyttävän kokemuksen aiheuttamaksi, psyykkisen ja ruumiillisen sietokyvyn ylittäväksi tilaksi, josta on jäänyt henkinen tai ruumiillinen vaurio tai haava (Siltala 2016: 31–32). Trauman voi aiheuttaa jokin väkivaltainen kokemus, kuten pahoinpitely tai raiskaus, mutta se voi syntyä myös väkivallan näkemisestä ilman uhriksi joutumista, luonnonkatastrofista, sodasta tai mistä tahansa mieltä järkyttävästä tapahtumasta. Jos traumaa ei hoideta eikä työstetä, se voi aiheuttaa henkilölle suuria ongelmia oman identiteetin, ihmissuhteiden ja tunteiden säätelyiden kanssa. Trauma voi aiheuttaa myös väkivaltaisuutta ja dissosiaatiota eli oman kehon ja mielen vieraaksi tuntemista. (Siltala 2016: 32.)

Yksi trauman merkittävimmistä piirteistä on sen elämää rajoittava luonne. Siinä missä trauman katsotaan olevan psyykkinen ilmiö, voi se aktualisoitua fyysisinä tuntemuksina, esimerkiksi kipuina. Koska mieltä ei voida irrottaa ruumiista, voi trauma vaurioittaa ihmisen kykyä olla läheisessä kontaktissa muiden kanssa, mikä taas on omalta osaltaan henkisesti raskasta. Trauman voidaan katsoa olevan väkivaltaisen historian nykyajassa eletty kokemus (Caruth 1995: 4–5; terveyskirjasto.fi).

Vasta 1980-luvulla alettiin ajatella, että trauma voi muotoutua aikuisiällä ja sillä voi silti olla pysyviä, psykologisia seurauksia. Tämä oli seurausta Vietnamin sodan veteraanien tutkimisesta ja post-traumaattisen stressioireyhtymän diagnosoimisesta. Vasta tuolloin American Psychiatric Association totesi, että psykiatrinen sairaus voi olla täysin ympäristötekijöiden aiheuttama. (Whitehead 2004: 4.)

Trauma voi oireilla monin eri tavoin, mutta niistä yleisin ja tunnetuin on juuri edellä mainittu PTSD eli post-traumaattinen stressioireyhtymä. Sen on todettu olevan yleinen muun muassa sodasta palaavilla sotilailta, mutta suurelle osalle PTSD:stä kärsivistä kyseinen häiriö on tullut seksuaalisen väkivallan seurauksena, ja raiskauksen uhrit voivat olla jopa suurin osa kaikista PTSD:stä kärsivistä (Miller 2018: 227).

Trauman voidaan katsoa olevan voimakkaasti sidoksissa myös tiettyihin historiallisiin tapahtumiin, kuten sotaan, mutta myös sukupuoleen kohdistuneeseen syrjintään ja naisten kokemuksiin. Historiallisessa kontekstissa traumaattisina kokemuksina on nähty sellaiset asiat, mitkä ovat yleensä joko universaalisti tai vain miehiä traumatisoivia, kuten luonnonmullistukset tai sota. Naisten pääasiallista trauman lähdettä, kuten seksuaalista väkivaltaa on sen sijaan vähätelty, sillä se ei kosketa miehiä, eikä sitä ole sen vuoksi nähty traumaa aiheuttavana. Feministinen traumatutkimus yrittää pureutua juuri tähän epäkohtaan ja tuoda esiin sen, kuinka monet naiset traumatisoituvat seksuaalisen väkivallan seurauksena. (Brown 1995: 101–103.)

Naisen kohtaama trauma voi tätä kautta saada naisen myös tajuamaan sen, kuinka yhteiskunta näkee hänet, ja naisen elämän traumaattisimmasta kokemuksesta voi tulla jotain, mikä päättyy olemaan olemassa vain sosiaalisesti validoidun todellisuuden ulkopuolella (Griffiths 2018: 185). Yksi syy tälle ilmiölle on se, että nainen on aina nähty toiseuden kautta ja naisen olemassaoloa ja kokemuksia on peilattu miehen katseen läpi varsinkin kirjallisuudessa (Morris 1997: 25).

Tämä yksityisen politisointi on näkynyt varsinkin naisten kohtaamassa väkivallassa, joka on tapahtunut yleensä yksityisesti, mutta sitä kautta naisten kehoista on tullut poliittisen vallan välineitä, sillä lait ovat säädelleet sitä, kuinka naisen kehoon ja itsemääräämisoikeuteen suhtaudutaan. Tätä väkivallan ja sorron aiheuttamaa traumaa on usein purettu naisten kirjoittamassa kirjallisuudessa, jossa trauma aktualisoituu naisruumiin sorron kokemusten kautta ja tulee sitä kautta lukijoilleen uudelleen eletäväksi ja samaistuttavaksi. Tätä kautta kirjallisuudella on ollut merkittävä rooli naisten kokemien traumojen purkamisessa. (Luckhurst 2008: 121.)

Feministisessä traumatutkimuksessa voidaan siis katsoa, että kirjallisuus auttaa purkamaan naiseuden kokemusta sekä problematisoimaan ylisukupolvista traumaa. Kun puhun ylisukupolvisesta traumasta, tarkoitan sillä naisten globaalisti jakamia kokemuksia, jotka toisintuvat sukupolvelta toiselle niin vahvana, että vaikka yksittäinen nainen ei joutuisikaan suoraan traumatisoivien kokemusten uhriksi (seksuaalinen väkivalta, lähisuhdeväkivalta), hän ei silti pysty irtautumaan tästä ylisukupolvisen trauman kokemuksesta. (Siltala 2017: 7.) Vaikka käytän tätä termiä kuvaamaan juuri naisten kantamia traumoja, ei ylisukupolvinen trauma ole sukupuolisidonnainen käsite.

Ylisukupolvinen trauma pohjaa alun perin 1960-luvulla psykoterapeutti Martti Siiralan luomaan käsitteeseen taakkasiirtymä. Psykoterapeutti Pirjo Tuhkasaari on kuitenkin sen jälkeen vakiinnuttanut saman ilmiön ja nimennyt sen ylisukupolviseksi traumaksi (Siltala 2017: 7.) Tuhkasaari määrittelee ylisukupolvisen trauman seuraavalla tavalla:

”Ylisukupolvisuudella tarkoitetaan niitä tiedostamattomia ja tietoisia sukupolvelta toiselle siirtyviä intrapsyykkisiä ja intersubjektiveja kokemuksia, jotka vaikuttavat yksilön integraatioon, identiteettiin ja rooleihin. Historia, kulttuuri, yhteiskunnalliset tekijät, ajan ilmapiiri, aikaisemmat sukupolvet, perhe ja parisuhde vaikuttavat yksilön kokemukseen omasta itsestä sekä mahdollistuviin suhteisiin molemminpuolisesti.” (Siltala 2017: 7.)

Vaikka ylisukupolvinen trauma onkin hyvä termi kuvaamaan naisten kokemia, sukupolvelta toiselle periytyviä vaiettuja traumoja, haluan silti nostaa sen oheen termin kollektiivinen trauma, jotta voisin kuvata trauman kokemusta laajemmalla tasolla sekä globaalina, naisia yhdistävänä ilmiönä. Kollektiivisen trauman ja ylisukupolvisen trauman erottaa toisistaan se, että siinä missä ylisukupolvinen trauma on keskeisesti linkittynyt suvun tai perheen sisälle, voidaan kollektiivisen trauman yhdistävänä tekijänä nähdä jokin, esimerkiksi globaalisti yhtenäinen ilmiö, tässä tapauksessa jaetut naiseuden kokemukset (Miller 2019; Hagerman 2019; Rodi-Risberg 2018: 116).

Naiseutta käsiteltäessä kollektiivisen trauman keskeisinä tekijöinä voidaan nähdä muun muassa naisten jakamat kokemukset siitä, kuinka tulee toimia, jotta säästyisi seksuaaliselta väkivallalta.

Tässä tilanteessa voidaan katsoa, että kaikki naiset kantavat sisällään naiseuden kautta hankittua kollektiivista traumaa, johon kuuluu tiedostamaton tai tiedostettu käsitys siitä, kuinka navigoida yhteiskunnassa. Trauman voidaan katsoa siis olevan osittain opittua, sillä jo uhka väkivallasta voi olla traumatisoivaa ja tämän trauman ohjaamana naiset toimivat tietyllä tavalla, jotta he säästyisivät muilta traumoilta. (Rodi-Risberg 2018: 116.)

Kollektiivisen trauman voidaan katsoa aktualisoituvan ylisukupolvisen trauman kautta, sillä ylisukupolvinen trauma tuo trauman ilmiönä lähemmäs naista ja konkretisoi sen tosielämän esimerkeillä, kun taas kollektiivinen trauma liittyy enemmän patriarkaatin tapaan asettaa naiseudelle ehtoja, joita noudattamalla naiset voivat säästyä traumoilta. Tarkoitan tällä esimerkiksi raiskauskulttuuriin liittyvää naisen syyllistämistä, jos hän joutuu seksuaalisen väkivallan uhriksi. Patriarkaatti osallistuu siis omalla toiminnallaan neuvottelemaan naisille sääntöjä siitä, kuinka välttyä traumatisoivilta kokemuksilta ja sääntöjen noudattamatta jättäminen voi johtaa traumatisoitumiseen. Tätä kautta traumasta tai vähintään sen uhasta tulee kollektiivinen ilmiö.

Ylisukupolvisessa traumassa on siis kyse enemmän käytännön tason traumakokemuksesta, joka on vaiettu ja rajoittunut suvun sisälle. Siinä, missä kollektiivinen trauma manifestoituu enemmän sanallisella tasolla ja yhteiskunnan käytänteissä, voidaan ylisukupolvisen trauman katsoa ilmentyvän lähisuhteissa ja aktuaalisessa kanssakäymisessä. Osa kollektiivista traumaa ovat muun muassa äitien tyttärilleen opettamat asiat, jotka voivat liittyä pukeutumiseen, ulkona liikkumiseen ja miesten kanssa toimimiseen, ja näiden asioiden keskeisin tarkoitus on yleensä suojata tytärtä äidin mahdollisesti kokemalta asialta. Ylisukupolvisessa traumassa traumakokemusten perimmäinen syy on juuri se, että niistä vaietaan, sillä vaiettu trauma ei voi olla käsitelty trauma.

Tätä kautta hankittu tieto-taito on yleensä sisäänkirjoitettua, hiljaista tietoa suvun tai yhteisön sisällä, ja se rajoittuu usein vain naisten väliseen tiedon jakamiseen. Kyseinen tieto on myös väkivallan ja trauman uusiutumisen ehkäisyyn pyrkivää, mutta samaan aikaan sen mahdollistavaa, sillä se ei keskity ongelman ratkaisemiseen vaan uhriasemalta säästymiseen. Ongelma korostuu kulttuureissa, joissa naisen asema on sosioekonomisesti ja lain silmissä heikko ja joissa rakenteellinen väkivalta on normalisoitu.

Tällä vaikenemisella voidaan katsoa olevan paljon yhtymäkohtia naisten elämän ja kokemusten kanssa, jos tarkastellaan naiseutta historiallisessa kontekstissa. Naisten kokemukset väkivallasta ovat olleet usein vaiettuina osittain sen vuoksi, että syy on nähty naisessa ja väkivallan uhrille on voinut tulla asian julkituomisesta enemmän ongelmaa kuin väkivallan tekijälle. Tästä näkökulmasta kirjallisuus on usein toiminut turvallisena ympäristönä tuoda julki näitä vaiettuina traumakokemuksia.

Traumaa voidaan tarkastella myös historiallisesti kaunokirjallisessa kontekstissa. Yksi tunnetuimmista raiskausta ja sen seurauksia käsitellyistä teoksista on antiikin tarina Lukretiasta, joka joutui kuninkaan pojan Sextuksen raiskaamaksi. Lukretia ratkaisee tilanteen surmaamalla itsensä sen jälkeen, kun hän on vaatinut sotilaita kostamaan Sextuksen teon. Lukretian ratkaisu traumojen ja häpeän aiheuttamaan epätoivoon oli siis surmata itsensä, mikä kertoo paljon siitä, kuinka naisten kokemia traumoja on usein kirjallisuudessa käsitelty sen kautta, miten ne vaikuttavat yhteiskunnalliseen ja sosiaaliseen asemaan. Häpeä on myös ollut yleensä enemmän uhrilla kuin väkivallan tekijällä ja näin ollen myös tilanteen ratkaiseminen on jätetty uhrin tehtäväksi. (Kosonen 2017: 108–109.)

Kirjallisuutta voidaan pitää siis keinona ei pelkästään toisintaa traumoja, jolloin vaietut naiseuden kokemukset saadaan paremmin näkyviin, vaan myös mahdollisuutena purkaa traumoja ja tuoda ne paremmin näkyväksi yhteiskunnassa. Traumojen ja väkivaltojen käsitteleminen kirjallisuudessa auttaa myös lukijoita käsittelemään ja avaamaan omia traumojaan sekä näkemään ne osana suurempaa, kollektiivista kokemusta, jonka kautta traumoja tiedostamatta toisinnetaan sukupolvelta toiselle. (Griffiths 2018: 188.)

Traumafiktio voidaan katsoa avanneen ovia pukea trauma sanoiksi ja uudelleenelää ja käsitellä sitä kirjallisuuden kautta. Tätä kautta traumafiktiota voidaan käyttää työkaluna niin kulttuurisen kuin kollektiivisen traumankin purkamiseen (Rodi-Risbeg 2018: 117). Traumafiktio lainaakin aineksiaan niin postmodernistisesta kuin postkolonialistisesta kirjallisuudesta ja käyttää niiden suosimia keinoja traumojen esiintuomiseksi ja purkamiseksi (Whitehead 2004: 3).

Dori Laub on argumentoinut, että trauman pitää purkaa mahdollisimman realistisesti, jolloin kuuntelijasta tulee osa trauman kerrontaa. Historiallinen todellisuus täytyy uudelleenrakentaa, ennen kuin traumaa voidaan alkaa purkamaan. Laub puhuu ”todistamisesta”, jossa kuulijalla (tai

lukijalla) on keskeinen rooli trauman käsittelyssä. Tällöin myös trauman kerronnan täytyy olla niin realistinen ja uskottava kuin mahdollista. Nämä todistajanlausunnot eivät voi olla olemassa ilman kuulijaa tai lukijaa, mikä tekee niistä monologin sijaan dialogin. Tätä kautta kuulijalla on myös ainutlaatuinen tilanne päästä osaksi trauman kokemuksesta tavalla, joka ei näy asiakirjoissa tai muissa dokumenteissa. (Laub 1992: 57–58.)

Tämän dialogin merkitys korostuu myös Kaurin runoissa; lukija toimii trauman todistajana, jolloin myös hänellä on vastuu trauman vastaanottamisesta. Trauma tulee siis kirjallisuuden kautta uudelleeneleetyksi ja todistetuksi kokemukseksi. Laub sanoo myös, että kokonaiskuvan saaminen tapahtumista edellyttää niiden esittämistä kronologisesti ja ymmärrettävässä järjestyksessä (Laub 1992: 58).

Robert Eaglestone (2013) on puhunut traumakokemuksesta oikeudenkäyntinä, jossa se, mitä tapahtui, täytyy rakentaa samalla tavalla, kuin todistajanlausunto. Eaglestonen mielestä on keskeistä selvittää aineistonkeruun avulla vastaus juuri tähän kysymykseen, eli mitä oikeasti tapahtui. Vain totuuden selvittämällä päästään käsiksi traumaan itseensä ja siihen, kuinka ihminen voi eheytyä trauman jälkeen. Näin ollen Eaglestonen mukaan trauman selvittämisessä on keskeisesti kyse siitä, kuinka tullaan jälleen ehjäksi.

Sillä, validoidaanko trauma, on suuri merkitys niin kollektiivisesti kuin yksilönkin kannalta. Kollektiivinen muisti on omalta osaltaan päättämässä siitä, mitä yhteisö muistaa ja mitä se päättää aktiivisesti jättää kollektiivisen muistin ja näin ollen myös traumakertomuksen ulkopuolelle. Koska yhden ryhmän sisällä voi olla muita, pienempiä ryhmiä, voi suurempi ryhmä päättää olla ottamatta marginalisoidun ryhmän kärsimystä osaksi traumanarratiiviaan, jolloin nämä kokemukset jäävät kollektiivisen traumakokemuksen ulkopuolelle. Tämä voi omalta osaltaan aiheuttaa uutta kärsimystä. (Rodi-Risberg 2018: 117)

4 VÄKIVALTA JA NAISKUVA

Kaurin runokokoelmissa on jo aikaisemmin mainitsemani mielenkiintoinen jaottelu runokokoelman eri osien välillä. *milk and honey* -runoteoksen kohdalla tätä voidaan lukea myös lähisuheväkivallan kaaren mukaisena, jossa päädytään väkivaltaisesta suhteesta vapautumiseen. Teoksessa runot on jaettu neljään osaan, joiden nimet ovat the hurting, the loving, the breaking ja the healing. The hurting -osan voidaan katsoa viittaavan siihen tilanteeseen, jossa väkivalta on parisuhteessa akuuttia.

Väkivaltaisen lähisuhteen rakenteessa satuttamista (the hurting) seuraa yleensä tilanne, jossa väkivallan tekijä yrittää rakkaudella paikata tapahtunutta (the loving). Jossain kohtaa palataan kuitenkin taas särkymiskohtaan (the breaking), tai toisaalta the breaking voi tarkoittaa Kaurin runoissa myös sitä kohtaa, jossa väkivallan uhri on tullut murtumispisteeseen ja on valmis lähtemään suhteesta. Tämän jälkeen alkaa the healing eli parantuminen. En väitä, että Kaur on tarkoittanut osien nimet luettavaksi kyseisellä tavalla, vaan ehdotan vain, että osat voisi halutessaan lukea myös näin.

Väkivalta näyttäytyy Kaurin teoksissa monissa eri muodoissa; se on kulttuurillisesti ja sosiaalisesti rakennettua, lähisuhteissa esiintyvää, seksuaalista ja henkistä sekä välillä sekalainen yhdistelmä näitä kaikkia. Väkivalta näyttäytyy Kaurin runoissa myös reaalielämää mukailevana; välillä se on hyvin selkeää ja kiistatonta, mutta välillä sitä joutuu etsimään rivien väleistä ja vertauskuvista. Yksi esimerkki suorasukaisesta väkivallankuvauksesta on seuraavassa runossa:

*the rape will
tear you
in half*

*but it
will not
end you*

(Kaur 2015: 26)

Kyseinen runo esittää seksuaalisen väkivallan ihmistä tuhoavana ja palasiksi repivänä, mutta tarjoaa kuitenkin myös selviytyjäposition korostamalla sitä, että väkivalta ei tässä tapauksessa kuitenkaan lopeta ihmistä. Selviytyjäposition tarjoaminen on hyvin tyypillinen seksuaalisen väkivallan diskurssi, ja sitä tarjotaan naisille usein ainoana vaihtoehtona, koska uhriposition jäämisen katsotaan antavan väkivallalle voiman päättää ihmisen elämästä. Selviytyjäposition tarkoitus on antaa ihmiselle itselleen valta päättää siitä, mitä väkivallan jälkeen tapahtuu, mutta sen voidaan katsoa myös toisintavan vahvan naisen ideaalia, joka ei oikeasti anna naisille mahdollisuutta valita omaa positiotaan (Voipio 2017: 130-131).

Uhripositio nähdään heikkona ja epäsuotavana, sillä se toisintaa diskurssia, jonka mukaan naiset ovat heikkoja ja kaipaavat suojelijaa. Tämän position ulosrajaaminen kuitenkin kaventaa naisten valinnanvapauden ainoastaan selviytyjäpositioksi. Tässä tapauksessa selviytyjäpositio ei kuitenkaan ole täysin selkeä tai ongelmaton, sillä se näyttää pitävän sisällään mahdollisuuden siitä, että runon puhuja joutuu jatkamaan elämäänsä kahtia revittynä. Kahtia repimisen tematiikassa voidaan nähdä mielen trauman lisäksi viittaus ruumiilliseen traumaan, jonka väkivalta jättää. Väkivalta ja trauma ovat siis yhdistelmä, jossa mielen traumaa eletään uudelleen fyysisten väkivallan merkkien kautta.

Joissain Kaurin runoista väkivaltaa ja sen merkitystä yksilölle joutuu etsimään hiukan enemmän rivien välistä, kuten seuraava runo osoittaa.

*the first boy that kissed me
held my shoulders down
like the handlebars of
the first bicycle he ever rode
i was five*

*he had the smell of
starvation on his lips
which he picked up from*

his father feasting on his mother at 4 a.m.

*he was the first boy
to teach me my body was
for giving to those that wanted
that i should feel anything
less than whole*

*and my god
did i feel as empty
as his mother at 4:25 a.m.*

(Kaur 2015: 12)

Kyseisen runon väkivalta ei ole sellaista väkivaltaa, jota olemme yleensä tottuneet näkemään ja jonka miellämme väkivallaksi. Se on enemmän pieniin tekoihin kytkeytyviä konnotaatioita, joita uhrien voi olla vaikeampi nimetä. Näitä tekoja voidaan myös vähätellä juuri siitä syystä, etteivät ne täytä meidän perinteiseksi väkivallaksi mieltämiämme piirteitä. Kyseinen runo korostaa myös hienosti sitä, kuinka tämänkaltaiset, naisiin kohdistuvat alistavat käyttäytymismallit eivät synny tyhjiössä, vaan ne ovat opittuja ja periytyviä, sillä ne opitaan sosiaalisissa suhteissa omien vanhempien ja yhteiskunnan kanssa. (Jokinen 2000: 18–19.)

Tämä liittyy osittain kulttuurisen väkivallan konseptiin. Kulttuurinen väkivalta pitää sisällään ne kulttuuripiirteet, joiden avulla väkivaltaa normalisoidaan ja perustellaan yhteiskunnassa (Jokinen 2000: 18). Esimerkkejä tästä ovat sanonnat, kuten ”pojat on poikia” ja ”rakkaudesta se hevonenkin potkii”. Molemmat esimerkit pitävät sisällään väkivaltaa lieventävän aspektin, jossa väkivaltaa oikeutetaan ja luonnollistetaan. Varsinkin ”rakkaudesta se hevonenkin potkii” - ilmaisua käytetään usein, kun tytöt kohtaavat oman ikäistensä poikien toimesta väkivaltaa, kuten tönimistä tai hiuksista vetämistä, ja tämä väkivalta kuitataan vain sanomalla, että poika osoittaa väkivallan kautta kiinnostustaan tyttöä kohtaan.

Tätä kautta väkivaltaa naisia kohtaan normalisoidaan jo lapsuudesta lähtien niin tekijälle kuin uhrillekin. Tämän kulttuurisen väkivallan konseptin valossa voidaan esittää kysymys, kuinka tyttöjen tulisi yhtäkkiä aikuisiässä nähdä miesten heihin kohdistama väkivalta tuomittavana ja pahana asiana, jos heidät on sosiaalistettu näkemään miesten heihin kohdistama väkivalta osoituksena kiinnostuksesta? Jos samaa ajatusta laajennetaan muitakin lähisuhteiden osa-alueita koskevaksi, siitä ei ole pitkä matka selitykseen, jossa naisten kohtaama seksuaalinen väkivalta järjeistetään ja selitetään sillä, että mies ei voinut hillitä kiinnostustaan ja se purkautui miehille tyypillisesti väkivallan kautta.

Miesten tekemää väkivaltaa normalisoidaan tätä kautta myös biologian avulla. Miehet nähdään biologiansa orjina, joilla ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin seurata viettejään, eivätkä he täten kykene itsehillintään. Tämä on toki ristiriidassa sen ajatuksen kanssa, että miehiä pidetään enemmän rationaalisia, kun taas naiset nähdään enemmän tunteidensa orjina ja epävakaina (Jokinen 2000: 34). Kaurin runossa tämä naiseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta näytetään kuitenkin enemmän kulttuurillisesti ja lähisuhteiden kautta opittuna piirteenä, jonka miehet oppivat kontaktissa muiden miesten kanssa, kuten myös tässä runossa, jossa pojan käytöstä tyttöjä kohtaan verrataan hänen isänsä käytökseen vaimoan kohtaan.

Kaurin runossa tytöt vertautuvat elottomiin objekteihin, kuten polkupyörään, jolla pojat opettelevat ajamaan ja joiden tarkoitus on vain toimia harjoittelumateriaalina ja oman seksuaalisuuden tutkiskelun välineenä poikia varten. Merkittävänä voidaan pitää myös sanavalintaa ”feasting”, joka suomentuu muun muassa ”herkutteluksi”, mutta alkuperäisessä kontekstissaan englannin kielen sana ”to feast” liitetään syömiseen, jonka aikana on tarjolla viihdettä (Merriam-Webster).

Tässä kontekstissa naiskeho voidaan nähdä primääritarpeen eli syömiseen kohteena, joko objektina tai kuolleena, jota miehet voivat käyttää mielensä mukaan omien himojensa tyydyttämiseen. Miesten käytöstä taas kuvataan syömiseen liittyvien sanojen, kuten ”starvation” eli nälkiintymisen kautta. Miesten seksuaalisuus näyttäytyy tätä kautta kyseisessä runossa syömiseen vertautuvana tarpeena, joka tyydyttämättömäksi jätettäessä tappaa miehen, ja tätä kautta naiset ovat velvoitettuja täyttämään tämän miesten primääritarpeen.

Miehiin yhdistetty feasting saa tässä tilanteessa vastapainokseen naisten nälkiintymisen tai paastoamisen eli sanan *fasting*. Ruokaan ja syömiseen liittyvien vertausten kautta tuodaan näkyväksi niitä tyhjyyden tunteita, joita naiset tässä runossa tuntevat. Tämä tulee esiin varsinkin runon lopussa olevassa säkeissä, joissa sanotaan “*did i feel as empty as his mother at 4:25 a.m.*”. Näissä säkeissä kuvataan sitä kaksijakoisuutta, jossa miehet herkuttelevat ja naiset paastoavat ja antavat omastaan muiden hyväksi. Tämä pitää sisällään myös seksuaalisen nälkiinnyttämisen, sillä nainen on seksissä ikään kuin tyhjä astia, josta muut ottavat, mutta joka ei koskaan koe itse täyttymystä.

Runossa korostetaan myös naisten kokemia tyhjyyden tuntemuksia näiden enemmän tai vähemmän väkivaltaisten aktien jälkeen. Runon puhuja sanoo myös, että kyseinen kokemus opetti hänelle, että hänen kehonsa oli muille antamista varten, eikä hänen tulisi tuntea itseään kokonaiseksi. Naisen keho näyttäytyy siis väkivallan ruumiillistumana, mutta myös samaan aikaan tyhjänä objektina, joka on miesten käytettävissä. Tällainen naisten esineellistäminen on yksi tapa, jonka avulla väkivaltaa naisia kohtaan voidaan perustella.

Mielenkiintoiseksi runon tekee kuitenkin se, että se jättää runon puhujan uhripositioon, jota korostetaan myös muiden runossa mainittujen naisten uhripositiolla, eikä edes pyri tarjoamaan selviytyjäpositiota vaihtoehdoksi. Tämä ei ole tyypillistä naisille tarjottavissa ratkaisumalleissa, sillä kuten aiemmin jo totesin, yleensä selviytyjäpositiota pidetään ainoana mahdollisena vaihtoehtona, sillä uhripositio ei tue vahvan naisen narratiivia.

Uhriposition valintaa voidaan tässä tapauksessa kuitenkin selittää runon puhujan iällä sekä sillä, että Kaurin runot linkittyvät toisiinsa ja kertovat tarinaa runon puhujan lapsuudesta aikuisikään. Selviytyjäpositio tulee mukaan siis vasta paljon myöhemmin, ja tässä kyseisessä runossa Kauri kuvaa enemmän runon puhujan eli nuoren, 5-vuotiaan tytön sielunmaisemaa ja ajatuksia ja peilaa niitä aikuisen naisen kokemuksiin, jotka molemmat selittyvät isältä opituilla toimintamalleilla. Uhriposition tarjoaminen luo myös kuvaa siitä, että nainen voi olla haavoittuva ja väkivalta voi johtaa uhrin asemaan samaistumiseen, sillä reaktiot väkivaltaan ovat aina yksilöllisiä.

Seuraavassa runossa kulttuurillinen vaikutus kohtaa ideaalimaskuliinisuuden ja osoittaa sen, kuinka miesten kulttuurillisessa kanssakäymisessä oppimat toimintamallit toisintuvat sukupolvelta toiselle ja kuinka naiset yleensä kärsivät niistä:

*our knees
pried open
by cousins
and uncles
and men
our bodies touched
by all the wrong people
that even in a bed full of safety
we are afraid*

(Kaur 2015: 36)

Kyseinen runo osoittaa hyvin myös sen, kuinka Kaurin runoissa väkivalta ja trauma liittyvät niin tiiviisti yhteen, että välillä voi olla vaikea sanoa, missä yksi loppuu ja toinen alkaa. Tässä runossa on nähtävissä jatkumo, jossa lapsuudessa tai nuoruudessa alkaneella seksuaalisella väkivallalla on vaikutuksia vielä myöhemmälläkin iällä. Nuorena koetun väkivallan voidaan katsoa aiheuttaneen post-traumaattisen stressireaktion, ja lapsena koettu turvattomuus seuraa runon puhujaa vielä aikuisiälläkin.

Väkivaltainen lapsuus tai lapsuuden aikainen seksuaalinen hyväksikäyttö näkyy Kaurin runoissa peilinä sille, millaiseksi runon puhujan (naisen) minäkuva aikuisuudessa kehittyi. Merkittävää on myös runon me-muodon käyttö, joka tuo yksityisen yhteiseksi ja ottaa kaikki naiset mukaan tähän kollektiiviseen kokemukseen. Naiskuvan voidaan katsoa muodostuvan myös melko turvattomaksi, mikä vaikuttaa niin itsetuntoon kuin ihmissuhteisiin.

Yksi tapa, jolla turvattomuus näkyy aikuisiän ihmissuhteissa, on juuri seksuaalinen turvattomuus. Jos omaa koskemattomuutta on lapsena rikottu, voi se johtaa holtittomaan seksuaaliseen

käyttäytymiseen, lisätä riskiä joutua uudelleen uhriksi sekä aiheuttaa estyneisyyttä, vaikka henkilö olisi rakastavassa ja turvallisessa parisuhteessa. (IICSA.)

Kaurin runoissa naiskuva muotoutuu siis ainakin väliaikaisesti väkivallan seurauksena epävarmaksi, pelokkaaksi ja turvattomaksi, minkä voidaan katsoa sotivan yleisesti hyväksyttynä pidettyä selviytyjäpositiota vastaan. Näyttäisikin siis siltä, että Kaurin runoista on löydettävissä hetkiä, jolloin naista ei pakoteta selviytyjäpositioon, vaan hyväksytään se, että väkivalta voi johtaa uhripositioon, ja se on hyväksyttävää.

Seksuaalinen väkivalta näyttäytyy Kaurin runoissa myös naisten lähisuhteita ja seksuaalista elämää rajoittavana. Koettu seksuaalinen väkivalta vaikuttaa naisten kumppaninsa kanssa kokemaan läheisyyteen lähinnä traumojen ja niiden uudelleen elämisen kautta, mikä aiheuttaa runoissa turvattomuuden tunnetta ja paniikkia. Runon puhujan on vaikea luottaa turvalliseenkaan kumppaniin, sillä nuorempana koettu seksuaalisen väkivallan aiheuttama trauma on jättänyt jälkeensä niin paljon turvattomuuden tunnetta.

Seuraavassa, ”the art of growing”- nimisessä runossa korostuu se, kuinka myös naiset osallistuvat raiskauskulttuuriin ja sen ylläpitämiseen, vaikka heidän tarkoituksensa olisikin vain suojella muita naisia. Käsittelem runoa monessa eri osassa, sillä se on melko pitkä.

the art of growing

i felt beautiful until the age twelve

when my body began to ripen like a new fruit

and suddenly

the men looked at my newborn hips with salivating lips

the boys didn't want to play tag at recess

they wanted to touch all the new

and unfamiliar parts of me

the parts i didn't know how to wear

didn't know how to carry

and tried to bury in my rib cage

boobs
they said
and i hated that word
hated that i was embarrassed to say it
that even though i was referring to my own body
it didn't belong to me
it belonged to them
and they repeated it like
they were meditating upon it
boobs
he said
let me see yours
there is nothing worth seeing here but guilt and shame
i try to rot into the earth below my feet
but i am still standing one foot across
from his hooked fingers
and when he charges to feast on my half moons
i bite into his forearm and decide i hate this body
i must have done something terrible to deserve it
(Kaur 2017: 94–95)

Runon ensimmäisessä säkeistössä runon puhuja on siirtymässä murrosikään ja hämmentyy ja ahdistuu siitä, kuinka miehet yhtäkkiä kohtelevatkin häntä eri lailla, koska he ovat alkaneet nähdä hänen kehittyvän, 12-vuotiaan kehonsa seksuaalisena. Runon puhuja käy läpi niitä häpeän tuntemuksia, joita hän omaan kehoonsa liittää, ja runon sanavalinnat liittyvät jälleen keskeisesti nälkään. Poikia kuvaillaan nääntymässä oleviksi, ja tytön kehittyvää vartaloa verrataan syötäviin objekteihin, tässä tapauksessa hedelmiin. Hedelmä-vertauksessa voidaan nähdä yhteys myös hedelmällisyyteen sekä kypsyyteen. Runossa tulee esiin myös väkivalta, johon runon puhuja joutuu turvautumaan suojellakseen itseään. Runon puhuja avaa myös niitä vihankokemuksia, joita hän on alkanut miesten ja poikien ahdistelun seurauksena vartalonsa liittää.

Kyseinen runo on hyvä esimerkki siitä, kuinka traumoja aiheuttavat kokemukset eivät välttämättä liity aina suoraan väkivaltaan, vaan pelkkä sanaton, väkivallan uhka ja siltä puolustautuminen voivat toimia trauman aiheuttajana. Tällaiset ahdistavat, mutta eivät suoraan väkivaltaiset kokemukset, jotka kohdistuvat suoraan naisen kehoon ja joiden motivaattori on naisen anatomia sekä käsitys siitä, että miesten himon hillitseminen on naisen itsensä eikä miehen vastuulla, rakentavat naiskuvaa, jossa naiset muodostavat häpeällisen ja vihaisen suhteen kehonsa kanssa, sillä pelkkä naisen kehossa oleminen altistaa heidät väkivallan uhalle.

Runon seuraava säkeistö korostaa sitä, kuinka myös naiset omalta osaltaan rakentavat ja ylläpitävät tätä kehohäpeän ja raiskauskulttuurin kehää ja kuinka tietyt naisena toimimisen ja varsinkin väkivallan välttämisen mallit opitaan äiti-tytär-suhteessa.

*when i go home i tell my mother
the men outside are starving
she tells me
i must not dress with my breast hanging
said the boys will get hungry if they see fruit
says i should sit my legs closed
like a woman oughta
or the men will get angry and fight
said i can avoid all this trouble
if i just learn to act like a lady
but the problem is
that doesn't even make sense
i can't wrap my head around the fact
that i have to convince half of the world's population
my body is not their bed
I am busy learning the consequences of womanhood
when i should be learning science and math instead
i like cartwheels and gymnastics so I can't imagine
walking around with my thighs pressed together
like they're hiding a secret*

*as if the acceptance of my own body parts
will invite thoughts of lust in their heads
i will not subject myself to their ideology
cause slut shaming is rape culture
i am not a mannequin in the window
of your favorite shop
you can't dress me up or
throw me out when i am worn
you are not a cannibal
your actions are not my responsibility
you will control yourself*

(Kaur 2017: 95–96)

Kyseinen säkeistö osoittaa hyvin sen, kuinka muut naiset ylläpitävät sitä narratiivia, että naisen tehtävä on suojautua väkivallalta ja äidin tehtävä on opettaa tyttärilleen, kuinka pukeutua ja käyttäytyä, että he eivät joutuisi väkivallan tai ahdistelun kohteeksi. Tämä korostuu varsinkin säkeissä ”*said i can avoid all this trouble / if i just learn to act like a lady*”. Tässä korostuu patriarkaatissa vallalla oleva näkemys siitä, että vain tietynlaiset naiset kokevat seksuaalista väkivaltaa ja kyseisen väkivallan voi välttää, jos vain käyttäytyy tietyllä tavalla. Näkemys pohjaa vahvasti myös raiskausmyytteihin ja käsitykseen siitä, millaiset naiset joutuvat raiskatuiksi.

Ilmiö tunnetaan myös nimellä slut shaming, ja kuten runon puhuja toteaa, slut shaming on osa raiskauskulttuuria, sillä se oikeuttaa naisten kohtaamaa seksuaalista väkivaltaa naisten omalla käytöksellä, jolloin syy vieritetään naisen itsensä niskoille ja miehet vapautetaan teoistaan. Ilmiö on osa seksuaalisen väkivallan luonnollistamista, jossa miehet nähdään biologiansa vuoksi kyvyttömiä vastustamaan tietyllä tavalla (paljastavasti) pukeutunutta naista.

Kyseinen ajattelutapa sysää seksuaalisen väkivallan ongelman täysin naisille ja poistaa vastuun miehiltä luonnollistaen seksuaalisen väkivallan ja saaden sen näyttämään väistämättömältä ilmiöltä, jota miehet eivät voi kontrolloida, sillä se on asia, joka vain kuuluu miehuuteen. Raiskauskulttuurille tyypillisesti sukupuolistunut väkivalta perustellaan sukupuolten eroilla, jotka

ovat biologian muokkaamia, kun todellisuudessa ne ovat kulttuurillisesti opittuja ja niitä vahvistetaan ja toisinnetaan sosiaalisissa suhteissa. (Jokinen 2000: 39.)

Kyseisessä runossa miehet näytetään lähes karikatyyreinä ideaalimaskuliinisuuden ylistämästä, seksuaalisesti voimakkaasta ja väkivaltaisesta miehestä, jonka tunteet ovat lähinnä vihaa ja purkautuvat aggressiona naisia kohtaan. Runon puhuja sanoo, että miehet suuttuvat, jos naiset pukeutuvat paljastavasti, mikä kuvaa patriarkaatin halua kontrolloida naisia kaikilla heidän elämänsä osa-alueilla (Jokinen 2000: 39). Runon puhuja sanoo, että hänen aikansa (lapsuutensa) menee opetellessa naiseuden seurauksia, vaikka hänen pitäisi opetella tieteitä ja matematiikkaa.

Naiseuden seurauksilla runon puhuja tarkoittaa juuri niitä toimintamalleja, jotka naisten pitää sisäistää, jotta he pystyvät minimoimaan naisena elämisen aiheuttamat hankaluudet, kuten seksuaalisen väkivallan. Siinä missä runon puhujan äiti haluaa todennäköisesti vain säästää tyttärtään uhripositiolta, hän sen sijaan osallistuu näiden väkivaltaisten rakenteiden ylläpitämiseen. Historiallisessa kontekstissa tarkasteltuna tämä on ollut naisten ainoa mahdollinen toimintamalli, sillä laki ei ole ollut välttämättä uhrin puolella, varsinkin jos on katsottu, että hän on jotenkin omalla toiminnallaan edistänyt tilanteen kehittymistä (Kainulainen 2017: 219)

Kaurin runoissa naiskuva muodostuu väkivallan seurauksena juuri näiden kulttuurisesti opittujen piirteiden kautta, joiden vahvistamiseen ja toisintamiseen osallistuvat niin miehet kuin naiset itsekin. Runon puhuja kuitenkin torjuu tämän ajatusmallin sanomalla, että muiden teot eivät ole hänen vastuullaan ja miesten täytyy vain oppia kontrolloimaan itseään. Ei ole runon puhujan tehtävä oppia niitä, sukupolvelta toiselle perimätietona annettuja keinoja, joilla säästyä seksuaaliselta väkivallalta, vaan miesten tulee ottaa vastuu omista tekemisistään.

Tällainen herääminen ja tradition rikkominen on keskeinen osa Kaurin runojen naiskuvaa. Raiskauskulttuurin sosiaalisessa kanssakäymisessä keskeisessä roolissa ovat nuoremmat sukupolvet, jotka eivät hyväksy seksuaalisen väkivallan uhkaa naisten elämään automaattisesti kuuluvaksi, vaan traditioksi, joka tulee rikkoa, jotta seuraavat sukupolvet voisivat rakentaa turvallisempaa yhteiskuntaa, jossa raiskauksen estäminen ei ole naisten vastuulla.

Kyseisessä säkeistössä naista verrataan myös mallinukkeeseen, jonka kaltainen runon puhuja kieltää olevansa. Tässä tapauksessa mallinukke voidaan nähdä patriarkaatin ideaalina naisvartalona, mutta samaan aikaan kykenemättömänä puhumaan tai tekemään mitään. Mallinukke on tarkoitettu vain katsottavaksi eikä sillä ole toimijuutta. Runon puhuja toteaa myös, että mallinukkeen voi heittää pois, kun se on käytetty tai kulunut, mutta häntä ei.

Runon viimeisessä säkeistössä runon puhuja on päässyt eroon epävarmuudestaan ja voimaantunut naiseudessaan. Viimeinen säkeistö osoittaa konkreettista toimintaa toksista maskuliinisuutta vastaan.

*the next time i go to school
and the boys hoot at my backside
i push them down
foot over their necks
and defiantly say
boobs
and the look in their eyes is priceless*
(Kaur 2017: 96)

Runon aikana nähty kasvutarina huipentuu tähän vastarintaan, jossa runon puhuja ei suostu enää tyytymään uhrin rooliin, vaan suunnittelee nousevansa hänelle huudelleita poikia vastaan. Runo jättää kuitenkin auki sen, tapahtuuko näin oikeasti, vai jääkö vastarintaan nouseminen vain unelmoinnin tasolle. Voidaan kuitenkin katsoa, että runon puhujan positio on runon aikana muuttunut oman kehon häpeämisestä, vihan kautta itsensä hyväksymiseen ja vallitsevien olosuhteiden muuttamiseen omalla toiminnallaan. Naiskuvan voidaan tätä kautta katsoa muuttuneen passiivisesta proaktiiviseksi ja jopa aktivistiseksi. Uhripositio on hylätty, ja naiskuva on vahva ja oman arvonsa tunteva.

Runon puhuja ei kuitenkaan ole vapautunut väkivallasta, hän on vain kääntänyt tilanteen toisinpäin, ja nyt hän on väkivallan uhrin sijaan väkivallan tekijä. Runon puhuja ei ole onnistunut siis irtautumaan väkivallasta tai nousemaan sen yläpuolelle vaan hän on oppinut, että myös hän

voi käyttää väkivaltaa ongelmiansa ratkomiseen. Tämä antaa kuvan siitä, että nainen ei voi koskaan varsinaisesti irtautua väkivallasta, mutta hän voi oppia itse käyttämään väkivaltaa niin, että hän säästyy uhripositiolta. Väkivalta näyttäytyy tätä kautta vallan käytön välineenä, joka on välttämätön ja yleensä miesten hallussa, ja sen sijaan, että naiset pyrkisivät irtautumaan siitä, heidän täytyy hyväksyä väkivalta osaksi elämäänsä ja oppia hyödyntämään sitä niin, että he voivat kääntää asemansa miesten kanssa itselleen voitolliseksi.

Väkivallalla, sen uhalla ja uhriasemalla voidaan katsoa olevan voimaa muuttaa naispositiota. Väkivalta näyttäytyy Kaurin runoissa alulle panevana voimana, joka pelottaa, mutta samaan aikaan vihastuttaa ja saa tätä kautta aikaan suurempaa muutosta, joka vaikuttaa myös siihen, kuinka naiset alkavat uudelleenneuvotella omaa asemaansa ja asettaa omia ehtojaan omalle olemassaololleen. Tähän kuuluu myös vallitsevien olosuhteiden kyseenalaistaminen, sekä se, että sukulaissuhteissa opitut käyttäytymismallit rikotaan, jotta voitaisiin rakentaa erilaista tulevaisuutta seuraavalle naisten sukupolvelle. Väkivalta ei kuitenkaan poistu naisten elämästä, sitä vain opitaan hallitsemaan ja käyttämään itselle hyödyllisesti.

Kaurin runot puhuvat myös lähisuhdeväkivallasta hyvin suorasukaisesti. Väkivalta on yksityiskohtaisesti kuvailtua ja pitää sisällään myös kollektiivista, naisten kesken jaettua kokemusta väkivallan uhriksi joutumisesta, kuten seuraavasta runosta voidaan nähdä:

*when you find her
tell her not a day goes by
when i do not think of her
that girl who thinks you are
everything you asked for
when you bounce her off the walls
and she cries
tell her i cry with her too
the sound of drywall crunching into itself
as it's beaten with her head
also lives in my ears*

*tell her to run to me
i have already unscrewed
my front door off its frame
opened all the windows
inside there is a warm bath running
she does not need your kind of love
i am proof she will get out
and find her way back to herself
if i could survive you
so will she*

(Kaur 2017: 92)

Kyseinen runo voidaan nähdä ainakin kahdella eri tavalla, joko niin, että runon puhuja puhuu toiselle, itsestään erilliselle naiselle tai että hän puhuu menneisyyden versiolle itsestään. Kummin tahansa runoa haluaa lukea, runon puhuja kuitenkin tarjoaa omaa kotiaan turvapaikaksi miehensä pahoinpitelemälle naiselle. Runo voidaan nähdä myös runon puhujaa aikoinaan pahoinpidelleen miehen puhutteluna, jossa runon puhuja avaa kotinsa turvapaikaksi miehen uudelle naiselle. Se, nähdäänkö koti oikeasti olemassa olevana paikkana vai pelkkänä vertauskuvana naiskeholle, jää lukijan päätettäväksi. Runossa on kuitenkin viitteitä siihen, että koti tai talo viittaa naiskehoon ja esimerkiksi seinän hajoaminen on vertauskuva naisen kehon hajoamiselle. Kylpy taas voidaan nähdä turvan ja elpymisen vertauskuvana.

Runo korostaa voimakkaasti väkivallasta selviytymistä sekä selviytyjäpositiota, ja tässä kyseisessä runossa selviytyjäpositiota tarjotaan ainoana mahdollisuutena naisille, eikä runo anna mahdollisuutta jäädä uhripositioon. Runossa korostuu myös Kaurin runoille tuttu, feministinen suhtautuminen muihin naisiin. Muut naiset nähdään liittolaisina, joita tulee auttaa, ja runoissa korostuu naisten yhtenäinen rintama koettuja vääryyksiä ja varsinkin seksismiä ja väkivaltaa kohtaan. Jos runoa luetaan itsepuhutteluna, voidaan tämä solidaarisuus nähdä itsensä rakastamisena.

Naisten keskinäinen solidaarisuus korostuu juuri selviytyjäposition kautta, sillä runojen naishahmot auttavat toisiaan selviytymään. Tässäkin runossa runon puhuja esittää itsensä esimerkkinä väkivallasta selviytymiseen samaan aikaan, kun hän antaa neuvoja toiselle naiselle tämän pako varten. Runon puhuja ei kuitenkaan tyydy pelkkiin neuvoihin, vaan runo kuvailee sitä, kuinka runon puhuja on valmis avaamaan kotinsa ja lohduttamaan naista laskemalla tälle kylvyn.

Kyseisessä runossa kylvettäminen voidaan nähdä samalla puhdistavana sekä lohduttavana eleenä. Jos oletetaan, että runon puhuja osoittaa puheensa runossa menneisyyden itselleen, voidaan kylpeminen nähdä myös siirtymäriittinä menneisyydestä nykypäivään, jossa runon puhuja on kylpemisen kautta puhdistautunut menneisyydestään ja siirtynyt uhripositiosta selviytyjäposition.

Runo käsittelee lähisuhdeväkivaltaa myös erilaisten, lähisuhdeväkivallan herättämien tunteiden kautta. Runon henkilö, jota runon puhuja puhuttelee, välittää edelleen pahoinpitelijästään, vaikka tämä hakkaa naisen päätä seinään. Tämä on yleinen ilmiö lähisuhdeväkivallassa, sillä väkivalta alkaa yleensä hitaasti ja pahenee ajan kanssa. Lähisuhdeväkivallalle tyypillisesti uhri voi usein myös päätyä syyttämään itseään sekä kokemaan, että hän on toiminnallaan aiheuttanut kyseisen väkivallan ja tätä kautta ansaitsee sen. Tähän vaikuttaa yleensä myös lähisuhdeväkivaltaan kuuluva henkinen väkivalta, joka myös vaikeuttaa uhrin lähtemistä suhteesta, sillä väkivallan tekijä voi manipuloida uhriaan, jotta tämä jäisi (Kaittila 2017: 93).

Runon naiskuva näyttäytyy samaan aikaan hauraana ja vahvana, eivätkä nämä ole runossa toisiaan poissulkevia ominaisuuksia. Nainen näyttäytyy niin uhrina kuin selviytyjänäkin, ja ainut asia, joka hänet on tuonut uhripositiosta selviytyjäposition, on hän itse. Jos runoa tulkitaan siitä näkökulmasta, että siinä kuuluu kahden eri naisen ääni, voidaan naiskuvan katsoa muodostuvan naisten keskinäisen solidaarisuuden varaan, jossa naisten yhteiset, jaetut kokemukset uhriasemasta tuovat heidät yhteen ja auttavat heitä selviytymään.

5 TRAUMAT JA NAISKUVA

Kaurin toisessa runokokoelmassa, *the sun and her flowers*, on samantyylinen jaottelu kokoelman eri osien välillä kuin *milk and honey* -kokoelmassakin, osien nimet eroavat vain hiukan toisistaan ja neljän sijaan niitä on viisi. Osat ovat wilting, falling, rooting, rising, blooming. Oman tutkielmani kontekstissa ehdotan, että vaikka nimet viittaavat selkeästi kukkien tai muiden kasvien elinkaareen, voidaan niitä lukea myös trauman aikajanana. Ensin tapahtuu lakastuminen, joka on traumatisoiva tapahtuma itsessään. Sen jälkeen tulee tipahtaminen, joka on traumaa akuutisti seuraava shokkivaihe. Traumasta selvitäkseen itsensä täytyy juurittaa uudelleen, ja sen jälkeen seuraa nouseminen ja uudestaan kukkaan puhkeaminen, jossa trauma ei enää vaikuta elämään ja henkilö voi nauttia elämästään jälleen.

En väitä, että Kaur olisi tarkoittanut nimet luettavaksi ja tulkittavaksi tällä tavalla, esitän vain yhden potentiaalisen tavan tulkita niitä. Nimet voitaisiin tulkita myös maahanmuuttajien sukupolvisena ketjuna, jossa elämä kotimaassa on kuihtunut ja henkilön täytyy tipahtaa uuteen maahan, jossa hän uudelleen juurruttaa itsensä voidakseen aloittaa uuden elämän ja puhjeta kukkaan uudessa paikassa. Tunnistan kuitenkin sen tosiasian, että Kaur on käyttänyt kukan elinkaarta metaforana elämän kehityksen kuvaamiseen, eikä nimillä ole välttämättä merkitystä siinä kontekstissa, mitä esitin.

Traumat ja väkivalta kulkevat Kaurin runoissa käsi kädessä, ja välillä lukijan voi olla vaikea sanoa, onko kyse väkivallan vai trauman kuvauksesta vai kenties molemmista. Kaurille tyypillisin tapa esittää traumoja on kuitenkin menneisyyden reflektointi ja sen herättämien tunteiden läpikäyminen. Tämä korostuu varsinkin seuraavassa runossa:

*the therapist places
the doll in front of you
it is the size of girls
your uncles like touching*

point to where his hands were

*you point tot the spot
between its legs the one
he fingered out of you
like a confession*

how're you feeling

*you pull the lump in your throat out
with your teeth
and say fine
numb really*

-midweek sessions

(Kaur 2015: 15)

Kyseinen runo korostaa myös kulttuurillista piirrettä, jossa seksuaalisen väkivallan tekijänä on usein läheinen miespuolinen sukulainen. Tällöin seksuaalisesta väkivallasta tulee yleensä vielä piilotellumpaa ja hävetympää, ja runossa kuvatulla tavalla sen aiheuttamat tunteet saattavat purkautua vasta aikuisiällä terapiassa. Kuitenkin tässäkin runossa runon puhuja yrittää piilottaa todellisia tunteitaan sanomalla, että hän on kunnossa, oikeastaan vain turta. Runon puhuja myös vertaa sitä, mitä hänen setänsä teki hän hänelle, tunnustukseen, joka voidaan mieltää asiaksi, joka pakotetaan ulos ihmisestä vasten tämän tahtoa.

Terapiaistunnon käyttämisellä kerronnan keinona voidaan katsoa olevan yhteyksiä myös Laubin ja Eaglestonen näkemyksiin trauman uudelleenrakentamisesta todistajanlausunnon ja sen selvittämisen, mitä oikeasti tapahtui, kautta (Laub 1992; Eaglestone 2013). Tässä tapauksessa todistajanlausunnon kuulijoina ovat runon sisällä terapeutti ja runon ulkopuolella vastaanottaja eli lukija, ja runon puhujan tarkoitus on antaa asioista mahdollisimman oikeanlainen kuva, jotta häntä uskottaisiin ja hänen traumansa tätä kautta validoitaisiin.

Seksuaalinen väkivalta seuraa yleensä mukana koko elämän ja muokkaa Kaurin runoissa naiskuvaa monin tavoin. Sen merkittävämpiä tekijöitä on se, kuinka se rajoittaa naisten toimijuutta. Toimijuuden supistuminen voi näyttäytyä muun muassa siinä, että naiset miettivät omaa pukeutumistaan, julkisilla paikoilla olemistaan sekä miesten kanssa toimimista siitä näkökulmasta, kuinka paljon se laittaa heidät alttiiksi seksuaaliselle väkivallalle.

Traumat tulevat Kaurin runoissa esiin myös siinä kulttuurisidonnaisessa kontekstissa, jossa Kaur on intialaistaustaisena kanadalaisena kasvanut. Intialaisessa kulttuurissa on ollut ja on edelleen vallalla näkemys, jonka mukaan tyttölapsen ovat perheelle taakka, sillä heidän naittamisensa tulee yleensä kalliiksi. Tämä johtuu siitä, että morsiamen perhe joutuu maksamaan sulhasen perheelle myötäjäisiä, jotka voivat olla suuri, taloudellinen taakka köyhemmälle perheelle.

(indianexpress.com; Indo-Canadian Women's Association.)

Koska tyttöjen ainut arvo tulee siitä, millaiseen perheeseen heidät saadaan naitettua, eikä tyttöjä yleensä kouluteta, jotta he voisivat tienata itse rahaa, on poikalapsia yleensä arvotettu huomattavasti korkeammalle kuin tyttöjä. Tämä on johtanut kulttuuritraditioon, jossa vielä nykypäivänäkin tyttölapsi saatetaan joko tappaa heti syntymän jälkeen tai abortoida heti, kun sukupuoli on saatu selville (theprint.in; hindustantimes.com). Tähän kulttuurisidonnaiseen traumaan Kaur pureutuu seuraavassa runossaan:

1790

*he takes the new born girl from his wife
carries her to the neighbouring room
cradles her head with his left hand
and gently snaps her neck with his right*

1890

*a wet towel to wrap her in
grains of rice and
sand in the nose
a mother shares the trick with her daughter-in-law*

*i had to do it she says
as did my mother
and her mother before her*
(Kaur 2017: 144)

Runon kaksi ensimmäistä säkeistöä käsittelevät *femicidea* eli sukupuolittunutta murhaa. Sukupuolittunut murha tarkoittaa murhaa, jonka motivaattorina toimii uhrin sukupuoli. Suomennos ei tuo esiin sitä, että femicide on juuri naisiin kohdistuva, sukupuolittunut murha (WHO). Tyttölasten arvostuksen puuttuminen näkyy Intiassa juuri tällaisena, sukupuolittuneena murhana, johon on osallistunut yleensä perheen lisäksi koko yhteisö. Ensimmäisen ja toisen säkeistön välissä on sadan vuoden aikaväli, mutta silti mikään ei ole muuttunut tämän vuosisadan aikana.

Kyseinen runo korostaa sitä, kuinka sukupolvelta toiselle jatkuva tyttölasten murhaaminen on ollut intialaisessa kulttuurissa asia, joka on koskettanut naisia jokaisessa sukupolvessa. Naiset ovat keskenään jakaneet ohjeita siitä, kuinka tyttövauvan voi murhata, ja kyseistä toimenpidettä on pidetty ikään kuin välttämättömänä pahana, jolle ei voi mitään. Runon ensimmäinen säkeistö esittää murhan lähes hellänä tapahtumana, joka onnistuu groteskiudessaan vain korostamaan kyseisen teon (koettua) välttämättömyyttä. Tyttövauvan isä pitelee vauvan päätä hellästi toisella kädellään, samalla kun hän napsauttaa vauvan niskan poikki toisella. Tässä voidaan nähdä myös yhteiskunnan kaksijakoinen suhtautuminen tyttöihin ja naisiin; yhtäältä heitä suojellaan ja varjellaan mutta toisaalta heihin voidaan kohdistaa hyvin brutaalia väkivaltaa.

Runon kaksi ensimmäistä säkeistöä korostavat sitä, kuinka turhina ja poisheitettävänä naiset nähdään. Naiset ovat enemmän taakka kuin mitään muuta, ja heidän murhaamisensa niin normalisoitua, että ohjeet sen toteuttamiseen kulkevat perimätietona sukupolvelta toiselle. Naisviha ja varsinkin naisten näkeminen vähäpätöisinä miehiin verrattuna on tässä kontekstissa niin sisäänkirjoitettua, että myös runon naiset osallistuvat tähän sukupuolittuneen murhan perinteeseen asiaa sen enempää kyseenalaistamatta.

Seuraavat kaksi säkeistöä kuvaavat samaa, sukupuolittuneen murhan perinnettä 1990-luvulla niin Intiassa kuin intialaisten maahanmuuttajien keskuudessa Kanadassakin:

1990

*a newspaper article reads
a hundred baby girls were found buried
behind a doctor's house in a neighbouring village
a wife wonders if that is where he took her
she imagines her daughter becoming soil
fertilising the roots that feed this country*

1998

*oceans away in a toronto basement
a doctor performs an illegal abortion
on an Indian woman who already has a daughter
one is burden enough she says*

(Kaur 2017: 144)

1990-alkuisen säkeistön tunnelma on välinpitämätön, mutta tähän säkeistöön saavuttaessa murhatuista tyttövauvoista puhutaan hiukan eri sävyyn kuin aiemmissä säkeistöissä. Murhatun tyttövauvan äiti kuvittelee lapsena muuttumassa mullaksi, joka lannoittaa heidän maansa juuria. Tämä voidaan nähdä vertauskuvana sille, kuinka Intiaa on rakennettu kaikkien murhattujen tyttövauvojen verellä ja kuinka he kuolleenakin ovat osana rakentamassa kyseistä maata. Säkeistössä mainittu tyttövauvojen määrä antaa myös kuvaa siitä, kuinka suuri ilmiö tyttövauvojen murhat oikeasti ovatkaan.

Runo siirtyy sitten Kanadan Torontoon, jossa intialainen nainen on hankkimassa laitonta aborttia ja sanoo aborttia tekeväälle lääkärille, että yksi tytär on tarpeeksi suuri taakka, viitaten siihen, ettei hän voi pitää enää toista. Kyseisen säkeistön sanavalinnat kertovat siitä, kuinka tyttövauvat nähdään välttämättömänä pahana, josta tulee hankkiutua eroon, jottei perheelle kasaannu liian suurta taakkaa.

Runon naisten suhtautumista tyttövauvoihin voidaan selittää sisäistetillä misogynialla. Vaikka kyseiset naiset eivät todennäköisesti näe itseään turhina tai pois heitettävänä, he ovat silti sisäistäneet kulttuurin misogynian ja harjoittavat sitä muita naisia ja varsinkin omia tyttäriään kohtaan. Mielenkiintoisena näyttäytyy myös se, että sukupuolittunut murha ja tyttövauvojen arvottomuus on kulttuurille niin keskeistä, että se seuraa runon naisia toiseen maahan asti.

1990-luvulta runo siirtyy 2000-luvulle, jossa asiat eivät ole siltikään muuttuneet niin paljon kuin voisi toivoa:

2006

it's easier than you think my aunties tell my mother

they know a family

who've done it three times

they know a clinic. they could get mumma the number.

the doctor even prescribes pills that guarantee a boy.

they worked for the woman down the street they say

now she has three sons

2012

twelve hospitals in the toronto area

refuse to reveal a baby's gender to expecting families

until the thirtieth week of pregnancy

all twelve hospitals are located in areas with high south

asian immigrant populations

-female infanticide / female feticide

(Kaur 2017: 145)

Toiseksi viimeisessä säkeistössä on päästy jo vuoteen 2006, mutta silti perheen ja yhteisön paine hankkiutua eroon tyttövauvoista elää vahvana. Rivien välistä voidaan kuitenkin lukea, että runon puhuja kertoo omasta äidistään, ja olettaen, että runon puhuja on itsekin nainen, voidaan ajatella,

että hänen äitinsä rikkoi tämän perinteen eikä suostunut hankkiutumaan eroon tyttövauvastaan, vaikka sukulaiset yrittivät taivutella häntä siihen. Tyttövauvoista eroon hankkiutumiseen liittyy kyseisessä runossa myös vahva tarve saada poikalapsia. Tämä tulee esiin varsinkin toiseksi viimeisessä säkeistössä, jossa sukulaiset ylistävät lääkäriä, joka pystyy määräämään naisille lääkettä, joka takaa poikavauvan.

Viimeiseen säkeistöön tultaessa on jo siirrytty vuoteen 2012, mutta silti sukupuolittunut murha ei ole hävinnyt, mutta se on saanut kuitenkin aikaan jonkinlaisia toimenpiteitä. Runo kertoo, että kaksitoista sairaalaa Toronton eteläaasialaisdominanteilla alueilla kieltäytyy kertomasta sikiön sukupuolta, ennen kuin raskauden 30 viikon raja on ylitetty. Tämä on se raja, jonka jälkeen vauvaa ei voi enää abortoida. Sairaaloiden hallinnollisten määräysten ja säätelyn avulla on siis yritetty puuttua ongelmaan, johon ei ole pystytty kulttuuriteoilla puuttumaan.

Vaikka runon viimeinen säkeistö antaa toivoa siitä, että sukupuolittuneeseen murhaan puututaan sairaalahallinnollisen säätelyn kautta, ei runo anna kuitenkaan lohtua kulttuurinäkökulmasta, ja lukija voi olettaa, että tyttövauvojen syntymää yritetään estää jotain muuta kautta. Voidaan katsoa, että runon viimeinen säkeistö siirtää fokuksen pois naisista ja tyttövauvoista eikä kerro sitä, onko asiassa ollut muutosta esimerkiksi uuden, Kanadassa syntyneen intialaistaustaisen sukupolven toimesta, sillä onhan heillä käytössä aivan erilaiset resurssit verrattuna edeltäviin sukupolviin. Tyttölapset eivät muodosta perheille samanlaista taloudellista taakkaa kuin aiemmin, sillä heillä on poikiin verrattavat mahdollisuudet kouluttautua, menestyä ja tätä kautta myös auttaa perhettään.

Kyseisessä runossa voidaan nähdä myös yhtymäkohtia kollektiivisen trauman kanssa, jonka jakavat tässä tapauksessa eteläaasialaistaustaiset naiset. Voidaan olettaa, että oman lapsen murhaaminen on hyvin traumaattinen kokemus ja vaikka runossa nykypäivään tultaessa naiset eivät välttämättä olekaan joutuneet itse kokemaan tätä traumaattista tapahtumaa, on se niin tiivis osa heidän sukuhistoriaansa, että voidaan puhua kollektiivisestä traumasta. Yksilöllisen kärsimyksen muuttuminen kollektiiviseksi kokemukseksi ja traumaksi voidaankin katsoa olevan tiiviisti yhteydessä poliittiseen toimintaan ja tarinan kertomiseen. Koska yhdistävänä tekijänä on

tässä tapauksessa naiseuden lisäksi myös jaettu kulttuuri, voidaan traumasta käyttää myös termiä kulttuurinen trauma (Rodi-Risberg 2018: 117).

Seuraava runo jatkaa perheen ja kulttuurin sisäisen trauman korostamista sekä sitä, kuinka lapsuudenajan kokemukset voivat aiheuttaa traumoja, jotka rajoittavat ihmisen toimijuutta vielä aikuisenakin:

*no was a bad word in my home
no was met with the lash
erased from our vocabulary
beaten out of our backs
till we became well-behaved kids
who obediently nodded yes to everything
when he climbed on top of me
every part of me wanted to reject it
but i couldn't say no to save my life
when i tried to scream
all that escaped from me was silence
i heard no pounding her fist
on the roof of my mouth
begging to let her out
but i had not put up the exit sign
never built the emergency staircase
there was no trapdoor for no to escape from
i want to ask all the
parents and guardians a question
what use was the obedience then
when there were hands
that were not mine inside me*

-how can i verbalise consent as an adult if it was

never taught as a child

(Kaur 2017: 90)

Runon puhuja käsittelee suostumuksen käsitettä sekä sitä, kuinka lapsille pitää opettaa jo pienenä, että he voivat sanoa myös ei, sillä muuten he eivät välttämättä osaa verbalisoida suostumustaan aikuisena. Runon puhuja palaa myös lapsuuden ajan väkivallan kokemuksiin, jotka ovat omalta osaltaan muokanneet kyvyttömyyttä sanoa ei. Kyseisessä runossa näkyy siis se, kuinka naiskuva muotoutuu koko elämän mittaisena kokemuksena, jossa jo lapsuuden ajan kokemuksilla on suuri vaikutus siihen, kuinka ihminen käyttäytyy aikuisena.

Kaurin runoissa traumojen voidaan katsoa olevan polveileva verkosto, joissa yksi trauma asettaa runon puhujan alttiiksi toiselle ja vaikuttaa uuden trauman syntymiseen. Tämä näkyy esimerkiksi tässä kyseisessä runossa, jossa lapsuuden ajan trauma on aiheuttanut tilanteen, jossa runon puhuja ei pysty aikuisenakaan verbalisoimaan kieltäytymistään, mikä taas puolestaan altistaa hänet uudelle, tällä kertaa seksuaaliselle traumalle.

Voidaan katsoa, että Kaurin runojen naiskuva muokkautuu siis traumojen ristiaallokossa. Samaan aikaan nämä traumat sekoittuvat väkivallan kokemuksiin, jotka omalta osaltaan toisintavat traumoja ja samaan aikaan luovat uusia. Kuten jo aiemmin totesin, välillä on vaikea erottaa sitä, mikä on väkivaltaa ja mikä on traumaa, sillä nämä kaksi asiaa sekoittuvat Kaurin runoissa toisiinsa tavalla, jonka voidaan katsoa realistisesti kuvaavan oikeaa elämää sekä trauman ja väkivallan keskinäistä suhdetta. Tämä suhde voi olla välillä sekava, ja trauma voi aiheuttaa toimintamalleja, jotka altistavat henkilön uudelle traumalle. Se näkyy esimerkiksi siinä, kuinka raiskatuksi joutuminen voi altistaa henkilön uudelleen raiskatuksi tulemiselle riskikäyttäytymisen kautta (Kainulainen 2017: 226; MLL).

Tämän voidaan katsoa johtuvan siitä, kuinka väkivalta ja traumat hajottavat ihmisen sisäistä eheyden tunnetta ja voivat edistää riskialtista käyttäytymistä. Tämä tulee hyvin esiin siinä, kuinka lapsuuden aikaiset väkivallan ja seksuaalisen väkivallan kokemukset ovat vahvasti yhteydessä aikuisuuden ajan psyykkisiin sairauksiin sekä häiriökäyttäytymiseen (MLL). Lapsuuden ajan

trauman näkyminen aikuisiällä onkin Kaurin runoissa yksi keskeinen naiskuvan muodostumisen piirre.

Edeltävässä runossa korostuvat myös naiseen kohdistetut odotukset, jotka alkavat jo lapsuudessa. Yksi näistä on tottelevaisuus ja kulttuurikontekstissa varsinkin suvun miespuolisten jäsenten totteleminen. Kun nainen ajatellaan miehen omaisuutena, myös hänen kehonsa lakkaa olemasta vain hänen omansa ja siitä tulee miesten kontrollin väline. Tytöille pidettyä kovempaa kuria perustellaan huolella ja sillä, että tyttöjä tulee suojella eri asioilta kuten esimerkiksi seksuaaliselta altistumiselta. Samaan aikaan kun tyttöjä kohtaan osoitetaan huolta, liittyy huoleen myös tietynlainen uhrin syyllistäminen, sillä jos tyttö ei noudata kaikkia varotoimia, hän on itse osasyöllinen omaan kohtaloonsa, jos hän joutuu seksuaalisen väkivallan uhriksi.

Kaurin runoissa naisten kyvyttömyys verbalisoida haluttomuuttaan näyttääkin siis juontavan juurensa lapsuuden ajan kokemuksiin, ja se kytkeytyy varsinkin niin sanottuun kiltin tytön syndroomaan, johon liittyy suuri miellyttämisen halu. Tämä ei pelkästään altista runon puhujaa väkivallalle ja traumojen syntymiselle vaan toimii myös katalysaattorina itsensä syyllistämislle. Valta siirtyy väkivallan tekijältä väkivallan uhrille, mutta negatiivisella tavalla, sillä nyt valta nähdäänkin valtana estää itseen kohdistuvat väkivallanteot, mikä ei tietenkään pidä paikkaansa.

Kaur käyttää aika ajoin runojen muotoa korostamaan sitä, mistä runossa puhutaan. Tämä näkyy myös seuraavassa runossa, jossa runo puhuu naisen sukuelimistä ja seksuaalisuudesta ja on muotoiltu vulvan muotoiseksi:

*you
have been
taught your legs
are a pit stop for men
that need a place to rest
a vacant body empty enough
for guests but no one
ever comes and is*

willing to stay

(Kaur 2015: 13)

Alkuperäisessä muodossaan tämä runo on aseteltu osaksi piirrosta, joka kuvaa naisen avonaisia jalkoja. Runo puhuu edelleen traumausten aiheuttamasta toimintamallista, ja vaikka seksuaalista väkivaltaa ei mainita suoraan, voidaan rivien välistä lukea, etteivät runon puhujan seksuaaliset kokemukset ole välttämättä olleet täysin suostumuksellisia tai eivät ainakaan muuta kuin välttämätön paha.

Runon kuudes rivi nostaa esiin mielenkiintoisen näkökulman naisen vartaloon kuvaillen sitä tarpeeksi tyhjäksi vierailijoille. Naisen vartalo esitetään ikään kuin varikkona, jossa miehet voivat hetken levähtää (Kruger 2017). Tämä voidaan nähdä myös viittauksena sisäiseen tyhjyyteen ja naisen näkemiseen pelkkänä vartalona, tyhjänä astiana, jota voidaan käyttää miesten seksuaalisten tarpeiden tyydyttämiseen. Myös sanan ”pitstop” eli varikko käyttö antaa kuvan siitä, että naisen ruumis on vain paikka miehelle huollattaa itsensä kuntoon, ennen kuin tämä menee jatkamaan elämänsä muita, kenties tärkeämpiä asioita.

Varikko- sanan merkitys on mielenkiintoinen siinä kontekstissa, jossa se vaikka formula -kisoissa esiintyy (Merriam-Webster). Varikolle ajetaan vauhdilla ja se on väistämätön hidaste kisassa, jotta kuski pystyy jatkamaan matkaansa mahdollisimman hyvin huollettuna. Varikolle ei haluttaisi pysähtyä, sillä se hidastaa kisaa ja varikkoaika pyritään pitämään mahdollisimman lyhyenä, sillä se nähdään lähinnä pakollisena pahana, jossa kaikkien on pakko jossain vaiheessa pysähtyä jatkaakseen kisaa.

Kisa-kontekstin ulkopuolella sana ”pit stop” voidaan mieltää esimerkiksi pysähdykseksi automatkalla. Tämän pysähdyksen ainut tarkoitus on täyttää perustarpeita, kuten ruuan saantia ja vessassa käyntiä ja vaikka se voi pitää sisällään virkistäviä konnotaatioita, liittyy siihen silti tietynlainen pakollinen paha, sillä pysähdys on pakko tehdä, vaikka se hidastaa matkan kulkua. Näiden merkitysten valossa naisen vartalo näyttäytyy perustarpeiden tyydyttämisen välineenä, jonka parissa ei kuitenkaan haluta viipyä pidempään, kuin on pakko.

Kun tähän näkemykseen yhdistetään Kaurin tyyli kirjoittaa sana ”I” eli minä, englannin kielen kielioppisääntöjen vastaisesti pienellä i-kirjaimella, voidaan tehdä mielenkiintoinen tulkinta naisten näkymättömäksi tekemisestä naisten aseman korostamiskeinona. Toisaalta pieni i-kirjain voidaan nähdä vain Kaurille tyyppillisenä tyyllittelykeinona, sillä pienten kirjainten suosiminen on Kaurille ominainen tyylipiirre kaikissa hänen runoissaan, joten aiempi tulkintamahdollisuus naisen aseman korostamisesta ei ole mitenkään aukoton. Avasin tätä näkökulma jo aiemmin tutkielmassani.

Siinä missä aiemmissa runoissa traumakokemukset tulevat suuremmin runon puhujan lapsuudesta, tämä kyseinen runo käsittelee enemmän yhteiskunnasta tulevia paineita, jotka luovat naisille tietyn kuvan siitä, kuinka heidän tulee olla ja käyttäytyä. Jos näiden käytösmallien voidaan katsoa kannustavan naisia käytökseen, jossa heidän mielipidettään ei kysytä ja jossa he ovat miesten armoilla, voidaan niiden katsoa myös toimivan rakenteellisen misogynian rakenteina, jotka altistavat naisia traumoille.

Rakenteellisen misogynian voidaan katsoa edistävän naisten traumojen kehittymistä juuri sen väkivaltaa oikeuttavan luonteen vuoksi. Jos nainen ei noudata patriarkaatin sääntöjä eikä käyttäydy sukupuolelleen sopivasti, hän on osasyylinen kokemaansa väkivaltaan. Tässäkin runossa naisen keho nähdään miesten ja heidän tarpeidensa ja halujensa kautta.

Viimeinen traumoja käsittelevä runo tarkastelee traumaa elettyinä, ruumiillisena kokemuksena:

*parts of my body still ache
from the first time they were touched*

(Kaur 2017: 93)

Tässä runon kokemuksessa trauma ei näy pelkästään henkistä hyvinvointia rajoittavana vaan fyysisenä kipuna. Runon kuvaileman fyysisen kivun voidaan katsoa olevan vain metafora henkiselle tuskalle, mutta ihmisen ollessa psyko-fyysinen kokonaisuus, jossa traumat voivat aiheuttaa myös fyysisiä tuntemuksia kehossa, kyseinen runo voidaan lukea myös sanatarkasti.

Runon puhuja sanoo, että tietyt osat hänen kehossaan tuntevat kipua edelleen siitä, kun niitä ensimmäisen kerran koskettiin. Runosta voidaan jälleen lukea Kaurin jo aikaisemmin esiin tuoma seksuaalinen väkivalta ja sen traumatisoiva vaikutus, joka vaikuttaa naisen toimijuuteen vielä kauan väkivaltaisen tapahtuman jälkeenkin. Tätä kautta naiskuvan voidaan katsoa muodostuvan myös ruumiin kautta elettyinä kokemuksena, sillä ruumiillisen väkivallan uhri ei voi koskaan paeta sitä paikkaa, jossa väkivalta tapahtui, jolloin väkivallasta tulee osa ruumiillista, elettyä kokemusta ja se voi vaikuttaa kaikkeen ruumiilliseen kanssakäymiseen sekä siihen, kuinka oma keho nähdään. Tätä kautta naisen kehosta tulee ei pelkästään väkivallan kohde vaan myös sen näyttämö, jossa väkivallan tekoja uudelleen neuvotellaan sosiaalisessa kanssakäymisessä.

Trauma nähdään yleensä henkisenä haavana, ellei henkilöllä ole selvästi nähtävissä olevaa, ulkoista tekijää, joka indikoi kehollista traumaa, kuten esimerkiksi raajan puuttuminen tai arpi. Trauman henkisen ja fyysisen sekoittuminen voi kuitenkin olla paljon monimutkaisempaa, ja fyysinen kontakti voi aktivoida henkisen trauman, esimerkiksi tietynlaisen kosketuksen kautta.

Trauma näyttäytyy Kaurin runoissa naisen eletyn ruumiillisuuden kautta. Samaan aikaan, kun naiskuva muotoutuu näiden traumojen ristiaallokossa navigoimisen kautta, on naiskuva myös tiedostava ja proaktiivinen ja pyrkii jatkuvasti “eheytymään” ja tulemaan kokonaiseksi traumoista huolimatta, problematisoiden samalla traumatuntemuksiaan ja sitä kontekstia, jossa trauma on syntynyt. Myös sukupolvinen ketju ja äiti–tytär-suhde näyttelevät omaa osaansa traumojen synnyssä ja siinä, kuinka niihin suhtaudutaan.

6 PÄÄTÄNTÖ

Tutkielmassani tarkastelin Rupi Kaurin runoja feministisen lähiluvun kautta tutkien sitä, millaisen naiskuvan runojen trauma ja väkivalta välittävät. Alustava hypoteesini oli se, että runon puhuja ei salli itsensä eikä runon muiden naisten jäädä uhripositioon, vaan traumaista ja väkivallasta on selvittävä. Tällainen uhriposition ainoana mahdollisuutena tarjoaminen on hyvin yleistä varsinkin, kun puhutaan seksuaalisen väkivallan uhreista.

Kaurin runojen väkivallan ja traumojen muokkaama naiskuva on kuitenkin monipuolisempi kuin odotin. Vaikka runon puhuja ja runojen muut naiset tavoittelisivat selviytyjäpositiota, he antavat kuitenkin itselleen luvan olla myös uhripositiossa ja kokea sen osana sitä prosessia, joka väkivallasta selviämiseen vaaditaan. Selviytyjäpositio kulkee kuitenkin jatkuvasti taustalla mukana, vihjaten siitä, että uhripositio ei voi koskaan olla muuta kuin hetkellinen osa prosessia, jonka tarkoituksena on päätyä selviytyjäpositioon. Tässä korostuu myös omalta osaltaan niin sanottu vahvan naisen ihanne eli se, että jos nainen antaa periksi sille, että hän on ikuisesti seksuaalisen väkivallan uhri, hän ei voi koskaan täyttää vahvan naisen ideaalia.

Traumoista ja väkivallasta selviytyminen näyttäytyy Kaurin runoissa myös tietynlaisena jatkumona, jonka kautta naiskuva eheytyy ja tulee kokonaiseksi, vaikka lähtökohta on ollut rikkonainen. Tämä näkyy jo molempien runokokoelmien osien nimeämisessä, mutta korostuu varsinkin *the sun and her flowers* -teoksen osioiden nimissä. Naiseksi kasvaminen näyttäytyy tätä kautta lähes traditionaalisen kasvun tienä, jossa naisen täytyy ensin kärsiä patriarkaatin kynsissä, kunnes hän voi koetun väkivallan jälkeisten traumojen kautta tulla itselliseksi ja puhjeta naiseuden kukkaan.

Kaurin runojen naiskuva onkin hyvin itsenäisen, vahvan, mutta samaan aikaan haavoittuvan naisen kuva. Feminiinisiä piirteitä ei nähdä huonona asiana, mutta pakotettua feminiinisyttä karsastetaan, sillä se koetaan naisten vapautta rajoittavana, miesten kontrollin välineenä. Kaurin runojen eletty naiseuden kokemus aktualisoituu lähes aina naisruumiin kautta; välillä naisen ruumis on väkivallan ja halun kohde ja välillä taas halveksittu ja epäkelpo, ei ideaaliin sopiva.

Jossain vaiheessa runon puhuja tuntuu kuitenkin tekevän rauhan tämän asian kanssa ja ikään kuin eheytyvän. Tämän voidaan katsoa mukailevan myös selviytyjäposition ideaalia.

Traumat näyttäytyvät Kaurin runoissa monisyisinä ja toisiinsa sekoittuvina kokonaisuuksina. Välillä on myös vaikea sanoa, mihin väkivalta loppuu ja mistä trauma alkaa, sillä nämä kaksi elementtiä ovat Kaurin runoissa punoutuneet yhteen niin tiiviisti, ettei toista voi olla olemassa ilman toista. Naiskuva muodostuu vahvasti myös sen pohjalta, kuinka runon puhuja pyrkii välttämään traumatisoitumista omalla käytöksellään. Tätä kautta hän ottaa vastuun kokemastaan väkivallasta ja sitä seuraavasta traumasta ja kokee, että hänen käytöksensä on edistänyt niiden syntyä, mikä omalta osaltaan pahentaa traumaattisesta kokemuksesta syntyviä itsesyytöksiä.

Kaurin runoissa naiset näyttäytyvät yhteiskunnan silmissä niin väkivallan osakseen ansaitsevina kuin sitä aktiivisina estävinäkin. Naisille sysätään siis syy siihen, että he eivät itse onnistuneet estämään heihin kohdistuvaa väkivaltaa, ja samaan aikaan heidän koetaan juuri tämän epäonnistumisen kautta ansaitsevan sen. Tämä näkyy Kaurin runoissa myös niin osana sukupolvelta toiselle kulkeutuvan trauman perinnettä kuin kulttuurikontekstissa ilmenevää traumaa, sillä jos nainen ei ole kuunnellut muiden naisten ja sukunsa varoituksia siitä, kuinka väkivallan voi välttää, hän on itse osasyllinen kohtaamaansa väkivaltaan.

Runojen esittämässä väkivallassa ja traumoissa on esillä myös vahva sukukonteksti, jossa runon puhujan lähisukulaiset osallistuvat runon puhujaan kohdistuvaan väkivaltaan ja sen normalisoimiseen. Myös runon puhujan äiti–tytär-suhteessa on nähtävissä viitteitä tällaisesta, mutta äidin tyttärensä kohdistama kontrolli kumpuaa enemmän huolidiskurssista kuin halusta vahingoittaa. Ylisukupolvinen trauma aktualisoituu runon puhujan elämässä hyvin vahvasti juuri äiti–tytär-suhteessa sekä siinä huolidiskurssissa, joka kaventaa runon puhujan toimijuutta naisena. Tätä kautta se väkivalta, joka kohdataan kotona, ja ne traumat, jotka saadaan ylisukupolvisena perintönä, aktualisoituvat runon puhujan kehollisina kokemuksina ja altistavat häntä uusille väkivallan ja trauman kokemuksille.

Väkivalta, eritoten naisten kohtaama seksuaalinen ja lähisuhdeväkivalta, näyttäytyvät Kaurin runoissa naisen omana häpeänä ja yksityisasiana. Runon puhuja velloo itsesyytöksissä ja

arvottomuuden tunteessa. Runojen edetessä hänessä alkaa kuitenkin nousta tietynlainen raivo, joka manifestoituu vihaksi patriarkaattia ja vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä vastaan.

Myöhemmin nämä tunteet laantuvat empatiaksi muita naisia sekä itseä kohtaan. Tässä on nähtävissä naisen kasvunkaari, jota traumat ja väkivalta sävyttävät joka käänneessä hiukan eri tavoin mutta kuitenkin aina läsnä ollen. Väkivalta näyttäytyy myös naiseudessa niin normaalina ilmiönä, ettei kukaan nainen voi siltä paeta vaan ainoastaan minimoida sen vaikutuksen ja oppia käyttämään sitä itselleen hyödyllisellä tavalla.

LÄHTEET

Agostinho, Daniela & Antz, Elisa & Ferreira, Cátia (toim.) 2012: *Panic And Mourning- The Cultural Work Of Trauma*. Berliini: De Gruyter.

Ahvenjärvi, Kaisa 2012: "Minkähänlainen se oikea saamelaisnainen on?" Dekolonisaatio ja identiteettineuvottelu saamelaisessa nykyrunoudessa. - Kainulainen, Siru & Lummaa, Karoliina & Seutu, Katja (toim.), *Työmaana runous- runoudentutkimuksen nykysuuntauksia* s.192–222. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Butler, Judith 1990: *Gender Trouble: feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.

Brown, Laura S. 1995: Not Outside The Range: One Feminist Perspective on Psychic Trauma. - Caruth, Cathy (toim.), *Trauma: Explorations in Memory* s. 100–112. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Caruth, Cathy (toim.) 1995: *Trauma: Explorations in Memory*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

Eaglestone, Robert 2013: Knowledge, 'Afterwardsness' and the future of Trauma theory. - Buelens, Gert & Durrant, Samuel & Eaglestone, Robert (toim.), *The Future of Trauma Theory Contemporary Literary and Cultural Criticism* s. 11–22. New York: Routledge.

Griffiths, Jennifer 2018: Feminist Interventions in Trauma Studies. - Kurtz, John Roger (toim.), *Trauma and literature* s. 181–195. Cambridge: Cambridge University Press.

Haapala, Vesa & Kainulainen, Siru 2013: Lyriikan modernismit. - Mäkikalli, Aino & Steinby, Liisa (toim.), *Johdatus kirjallisuusanalyysiin* s.175–182, Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Halonen, Minna & Karkulehto, Sanna 2017: Vedenpaisumus tornikamareissa: Sukupuolittavaa väkivaltaa purkavat maisruumiin kokemukset ja eettinen lukeminen. - Karkulehto, Sanna & Rossi, Leena-Maija (toim.), *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* s. 188–217. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden seura.

Honkatukia, Päivi & Kainulainen, Heini & Niemi, Johanna (toim.) 2017: *Sukupuolistunut väkivalta-oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Tampere: Vastapaino.

Hosiaislouma, Yrjö 2003: *Kirjallisuuden sanakirja*. Helsinki: WSOY.

Jokinen, Arto 2010: Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 128–139. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arto 2000: *Panssaroitu maskuliinisuus- mies, väkivalta ja kulttuuri*. Tampere: Tampere University Press.

Juvonen, Tuula & Rossi, Leena-Maija & Saresma, Tuija 2010: Kuinka sukupuolta voi tutkia? - Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 9–21. Tampere: Vastapaino.

Kainulainen, Heini 2017: Raiskaus – myyttejä ja todellisuutta. - Honkatukia, Päivi & Kainulainen, Heini & Niemi, Johanna (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* s. 214–231. Tampere: Vastapaino.

Kainulainen, Siru 2007: Runoanalyysin lähtökohdat. Hämmennyksestä hahmottamiseen. – Kainulainen, Siru & Kesonen, Kaisu & Lummaa, Karoliina (toim.), *Lentävä hevonen: väineitä runoanalyysiin* s. 17–40. Tampere: Vastapaino.

Kaittila, Anniina 2017: Parisuhdeväkivaltaa kokeneet naiset avun hakijoina. - Honkatukia, Päivi & Kainulainen, Heini & Niemi, Johanna (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* s. 89–103. Tampere: Vastapaino.

Kantola, Johanna 2010: Sukupuoli ja valta. - Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 78–88. Tampere: Vastapaino.

Kaur, Rupri 2015: *milk and honey*. Kansas City: Andrews McMeel Publishing.

Kaur, Rupri 2017: *the sun and her flowers*. Lontoo: Simon & Schuster.

Karkulehto, Sanna & Rossi, Leena-Maija 2017: Johdanto: lukemisen etiikkaa ja politiikkaa- sukupuolen ja väkivallan risteyksessä. - Karkulehto, Sanna & Rossi, Leena-Maija (toim.), *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* s. 9–26. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Keskinen, Suvi 2010: Sukupuolistunut väkivalta. - Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 243–254. Tampere: Vastapaino.

Kosonen, Heidi 2017: Hollywoodin nekromanssi. Naisen ruumiiseen kiinnittyvä itsemurha elokuvien sukupuolipolitiikkana. - Karkulehto, Sanna & Rossi, Leena-Maija (toim.), *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* s. 95–118. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Laub, Dori 1992: Bearing witness or the vicissitudes of listening. – Felman, Shoshana & Laub, Dori (toim.), *Testimony. Crises of witnessing in literature, psychoanalysis and history*. s. 57–74. New York: Routledge.

Laub, Dori 1992: An event without a witness. Truth, testimony and survival. – Felman, Shoshana & Laub, Dori (toim.), *Testimony. Crises of witnessing in literature, psychoanalysis and history*. s. 75–92. New York: Routledge.

Lidman, Satu 2017: Pilattu nainen. - Honkatukia, Päivi & Kainulainen, Heini & Niemi, Johanna (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* s. 177–193. Tampere: Vastapaino.

Liljeström, Marianne 2004: Feministinen metodologia - mitä se on? - Liljeström, Marianne (toim), *Feministinen tietäminen: keskustelua metodologiasta* s. 9–21. Tampere: Vastapaino.

Luckhurst, Roger 2008: *The Trauma Question*. Lontoo: Routledge.

Miller, Emma V. 2018: Trauma and Sexual Violence. - Kurtz, John Roger (toim.), *Trauma and literature* s. 226–238. Cambridge: Cambridge University Press.

Morris, Pam 1993: *Kirjallisuus ja feminismi- johdatus feministiseen kirjallisuudentutkimukseen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Paasonen, Susanna 2010: Sukupuoli ja representaatio. - Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 39–49. Tampere: Vastapaino.

Parente-Capkova, Viola & Grönstrand, Heidi & Hapuli, Ritva & Launis, Kati 2015: Marginaalit ja kultaiset hedelmät. Näkökulmia feministisen kirjallisuudentutkimuksen historiaan. - Parente-Capkova, Viola & Grönstrand, Heidi & Hapuli, Ritva & Launis, Kati (toim.), *Nainen kulttuurissa, kulttuuri naisessa* s. 9–39. Turku: Turun yliopisto.

Parkko, Tommi 2012: *Runouden ilmiöitä*. Helsinki: BTJ Finland Oy.

Pitkämäki, Anna 2010: “Sä tykkäät kovista otteista vai?” Sukupuolistunut väkivalta 2000-luvun alun suomalaisessa elokuvassa. - Karkulehto, Sanna & Rossi, Leena-Maija (toim.), *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* s. 29–54. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Rodi-Risberg, Marinella 2018: Problems in representing trauma. - Kurtz, John Roger (toim.), *Trauma and literature* s. 110–123. Cambridge: Cambridge University Press.

Rojola, Lea 2004: Sukupuolieron lukeminen. Feministinen kirjallisuudentutkimus. - Liljeström, Marianne (toim.), *Feministinen tietäminen: keskustelua metodologiasta* s. 9–21. Tampere: Vastapaino.

Ronkainen, Suvi 2017: Mitä väkivalta on? - Honkatukia, Päivi & Kainulainen, Heini & Niemi, Johanna (toim.), *Sukupuolistunut väkivalta. Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma* s. 19–35. Tampere: Vastapaino.

Rossi, Leena-Maija 2010: Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. - Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 21–39. Tampere: Vastapaino.

Saraswati, L. Ayu 2021: *Pain Generation. Social Media, Feminist Activism, and the Neoliberal Selfie*. New York: New York University Press.

Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) 2010: *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino.

Siltala, Pirkko 2017: *Taakkasiirtymä. Trauman siirto yli sukupolvien*. Helsinki: Therapiea -säätio.

Valovirta, Elina 2010: Ylirajaisten erojen politiikkaa. - Saresma, Tuija & Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.), *Käsikirja sukupuoleen* s. 92–105. Tampere: Vastapaino.

Voipio, Myry 2017: Ei enää koskaan: sukupuolitetun väkivallan kuvauksia uudessa kotimaisessa tyttökirjallisuudessa. - Karkulehto, Sanna & Rossi, Leena-Maija (toim.), *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa* s. 121–135. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Whitehead, Anne 2004: *Trauma Fiction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

SÄHKÖISET LÄHTEET

Aguiar, Deborah Vieira Pinto and Magaldi, Carolina Alves 30.1.2020: *Rupi Kaur: Women's Writing Tradition in Translation*: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3528322 (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Guido Masini, Valerio 2019: *Rupi Kaur's Poetry: Trauma and Healing*. Università degli Studi di Padova: http://tesi.cab.unipd.it/62856/1/Valerio_Guido_Masini_2019.pdf (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Hagerman, Kell 2019: *A Digital Project of Community and Identity. The Work of Rupī Kaur. No. 3 (2019)*: <http://crossings.uwinnipeg.ca/index.php/crossings/article/view/112> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Hagman, Emmi 2020: *“she’s already had everything she needs within herself”*: *Representations of Women’s Empowerment in Rupī Kaur’s The Sun and Her Flowers*. Jyväskylän yliopisto: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/68097> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Hindustan Times 24.4.2017: *Punjabis may be killing unborn girls in Canada too*: <https://www.hindustantimes.com/punjab/punjabis-may-be-carrying-out-female-foeticide-in-canada-too-study/story-925NqSeUDPSPDEk7foEIyO.html> (Linkki tarkistettu 25.5.2021)

Huttunen, Matti 30.11.2018: Traumaperäinen stressihäiriö. Terveyskirjasto Duodecim: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00526> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Imran, Muhammad 2020: *The Sun and Her Flowers*. Asian Women. Joulukuu 2018, Vol. 34, No. 4, s. 121-124: http://e-asianwomen.org/_common/do.php?a=full&bidx=1335&aidx=17759 (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Independent Inquiry Child Sexual Abuse: *The effects of child sexual abuse*: <https://www.iicsa.org.uk/publications/inquiry/interim/nature-effects-child-sexual-abuse/effects-child-sexual-abuse> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Indo-Canadian Women’s Association: *How Does The Practice Of Dowry Pose A Threat To Women?*: <https://icwaedmonton.org/dowry/> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Khaira-Hanks, Priya 4.10.2017: *Rupi Kaur: the inevitable backlash against Instagram's favourite poet*. The Guardian: <https://www.theguardian.com/books/booksblog/2017/oct/04/rupi-kaur-instapoets-the-sun-and-her-flowers> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Kruger, Sasha 2017: *The Technopo(e)litics of Rupī Kaur: (de)Colonial Aesthetics and Spatial Narrations in the DigiFemme Age*. Ada: A Journal of Gender, New Media, and Technology, No. 11. <https://adanewmedia.org/2017/05/issue11-kruger/> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

McQuillan, David 2018: *Aesthetic Scandal and Accessibility: The Subversive Simplicity of Rupī Kaur’s milk and honey*. Dalhousie University: <https://dalspace.library.dal.ca/xmlui/bitstream/handle/10222/74202/McQuillan-David-MA-ENGL-August-2018.pdf?sequence=3&isAllowed=y> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Merriam-Webster: “to feast”: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/feast> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Merriam-Webster: “pitstop”: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/pit%20stop> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Miller, Alyson 2019, 'Poetry's Beyoncé': on Rupī Kaur and the commodifying effects of instapoetics, *Axon: creative explorations*, vol. 9, no. 1: <https://dro.deakin.edu.au/view/DU:30122389> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Mitra, Prerna; Sengupta, Ishita 5.3.2021: *Ayesha suicide: Despite one death every hour, the menace of dowry persists*. Indian Express: <https://indianexpress.com/article/lifestyle/life-style/ayesha-suicide-despite-one-death-every-hour-the-menace-of-dowry-persists-7215490/> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Naisten Linjan-sivut: *Tietoa väkivallasta: väkivallan muodot*. <https://www.naistenlinja.fi/tietoa-vakivallasta/vakivallan-muodot/> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Pejenaute Sainz, Sofia 2018: *The Self-Publishing Phenomenon and Poetry in the 21st Century: Rupi Kaur*. Universidad Zaragoza: <https://z Guan.unizar.es/record/75167#> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

The Print 30.6.2020: *India accounts for 45.8 million of world's missing females over last 50 years: UN report*: <https://theprint.in/india/india-accounts-for-45-8-million-of-worlds-missing-females-over-last-50-years-un-report/451545/> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Rao, Mallika 05.06.2015: *About that period photo that broke the internet*. Huffington Post: https://www.huffpost.com/entry/rupi-kaur-instagram-period-photo-series_n_7213662 (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Rupi Kaurin viralliset kotisivut: *About me*: <https://rupikaur.com/pages/about-me> (Linkki tarkistettu 25.5.2021)

Sarikaya- Sen, Merve 2016: *“The representations of trauma and trauma-coping strategies in Grace Nichols’s poetry”*. Hacettepe University Graduate School of Social Sciences: <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/3620/6c231412-260d-445f-8d16-f4cf802b1ae9.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (linkki tarkistettu 10.6.2021)

Singh, Simi 2019: *Standing powerfully in her own words: the poetic solo performances of Indo-Canadian Rupi Kaur*. University of British Columbia: <https://open.library.ubc.ca/cIRcle/collections/ubctheses/24/items/1.0388212> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Siregar, Saskia Febiola & Setia, Eddy & Marulafau, Siamir 11/2020: *A Feminist Stylistics Analysis in Rupi Kaur’s the sun and her flowers*. Journal of Language. Vol 2, No 2, s. 70–186: <https://jurnal.uisu.ac.id/index.php/journaloflanguage/article/view/2784/pdf> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

Stift, Maartje 2017: *Translating Poetry: Spoken-word versus Written Word*. Universitet Utrecht: <http://dSPACE.library.uu.nl/handle/1874/369140> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

THL: *Lapsiin kohdistuva väkivalta*: <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/hyvinvointi-ja-terveys/vakivallan-ehkaisy/lapsiin-kohdistuva-vakivalta> (Linkki tarkistettu 10.6.2021)

WHO: *Femicide*: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77421/WHO_RHR_12.38_eng.pdf;jsession (Linkki tarkistettu 10.6.2021)